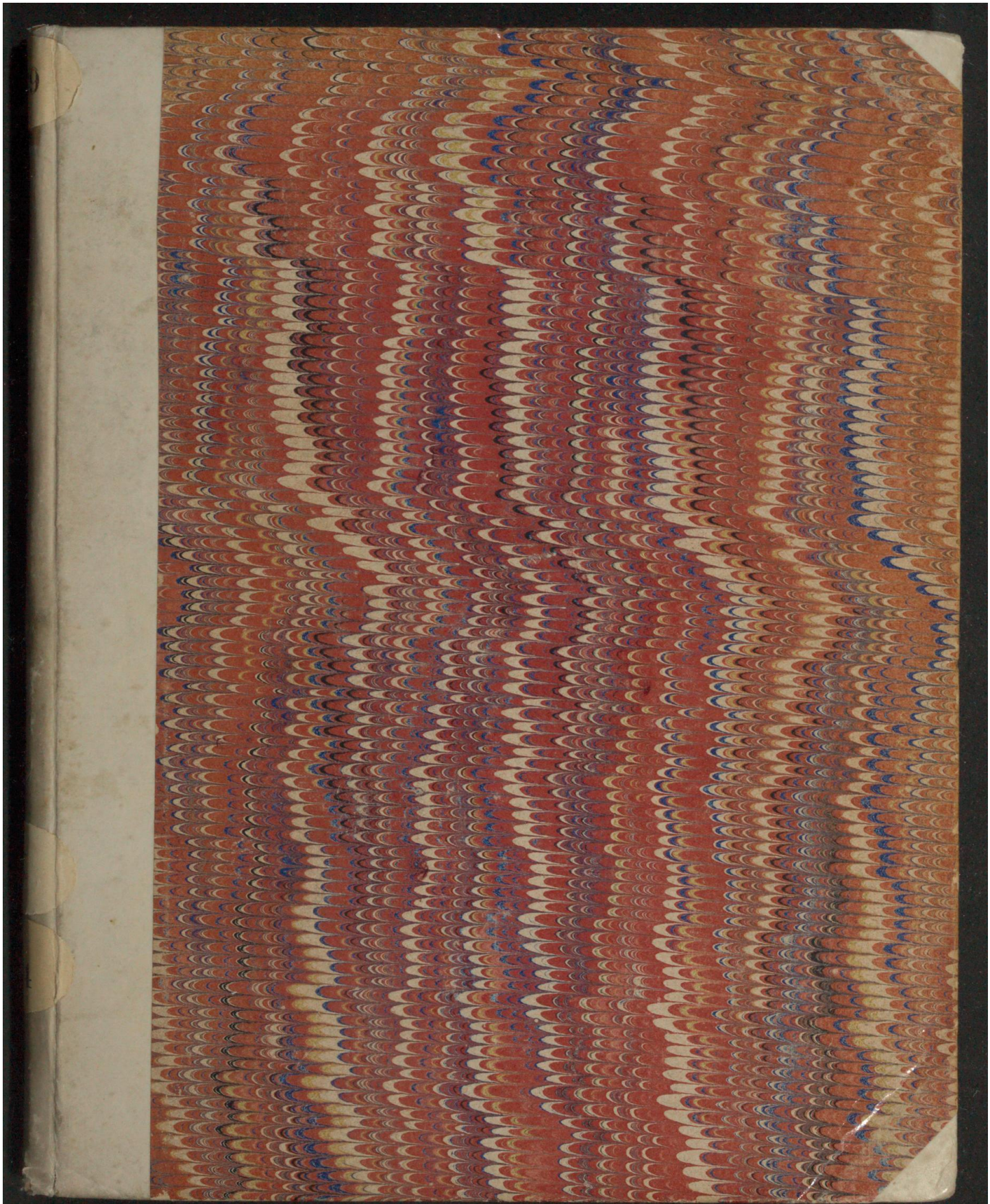

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Unger 98.
Eerste en eenige afzonderlijke uitgave.
KW
229
K 64.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

523481.

De Heerlyckheyd VAN SALOMON.

Of het tweede deel vande vierde dagh der tweeder weke.

Gedicht by
Wylen GVILLAVME de SALVSTE Heere van Bartas, Phœnix vande Franſche Poëten.

Uyt het Franſch in Nederduytſch vertaelt
DOOR
I. V. VONDELEN.

CHRISTVS.
Hier is meer als Salomon.

T' AMSTELDAM,
Voor Dirck Pietersz. Boeckverkooper op't Water/ inde witte Perſſe/ recht over de Rozenmerckt.
ANNO 1620.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

DE

VERTAELDER

Aen

Keyzeren, Koningen, en allen Geweldigen op aerden.

KLINCKERT.

GHy die van peerlen goud en diamanten ſchimmert,
Goon, in wiens voorhoofd God zijn beeld heeft ingedruckt,
Die 't purper-kraecken doet, en kreuckt uw hayr, gejuckt
Met glanſich kroonengoud te weeldigh opgetimmert:

VVord niet jeloers wanneer ghy SALOMON ziet brallen,
Die op zijns Vaders throon der Rijcken Scepters zweyt,
En met de blixems van zijn heyl'ge Majeſteyt
Ontſchept en doodverwt die voor hem op 't aenzicht vallen.

Hoe ſterck zijn glori ſtraelt, noch is 't maer enckel roock.
Zijn pracht, en prael verwelckt: zoo ſmilt uw blyſchap oock:
Zijt dan op ſterflijck leen hooveerdigh, noch vermetel.

Geen Rijck beſtendigh is als 't Hemelſch Koninghrijck
Daer IESUS heerſcht, die u Monarchen algelijck
Geweldigh dagen zal ter vierſchaer voor zijn zetel.

Door een is 't nu voldaen.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

DE
VERTAELDER
Wenscht zyney Wzund dey HEER

DIERICK KORVER
ALLES GOEDS.

HET gene de Wooztreffelijcke Michel de Montaigne in 't algemeey hay eey uytnemende Poeetisch Werck getuyght, daer hy schrijft: La bonne la supreme la divine, est au dessus des regles de la raison. Quiconque en discerne la beauté, d'une veüe ferme & rassise, il ne la void pas: non plus que la splendeur d'un esclair. Elle ne prattique point nostre jugement: elle le ravit & ravage. dat zelfe mogey Wy in 't byzonder hay dit jubeel spzekey: Waerin de Heere hay Wartas schynt hem zelfey te overtreffey, ey uyt de Heerlyckheyd des grootey Salomons zyney glans te scheppey. Want gelyck hier de stoffe uytnemende is, alzoo is oock de kunst ongemeey, ey de gedichtliefende Lezer Wozd hay eey aerdsche tot eey Hemelsche glozi opgetogey: zoo dat hy Salomoy vergetende, opstyght Wooz de Woetey hay Christus aller Koningey Koningh, Wiey alle macht in Hemel ey op aerde gegefey is, ey inde Welcke de Wolheyd der Godheyd lichamelyck Woont, ey alle schattey hay Wysheyd ey kennisse verbozgey zyn. Heeft ons oozdeel day in zulckey Godtdelyckey licht geschemerooght: hebbey onze teedere oogey qualyck zoo heylige blixemey konney verdzagey: ey is hier Salustius niet als Saluftius uytgedzuckt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

dat ghy willen ghy geerne toestaen. Ende wel myn Jangeresse leergierigh, heeft, om haer speelen aengenegen te zien, haer zelven willen onderwerpen uwe A. oordeel, het welck zy heeft erbaren te wezen gezond ryp en bezadight, zoo datze wenscht indien de Eymers malkanderen eenmael uytdagen om zonder bloedstortinge om den palm of laurierhoed te kampen: dat uwe A. de voorplaets onder de Scheydsmannen mooght bekleeden ten eynde het Connis te billycker gestreken werde. Ontfanght dan jonstige KORVER myn geleende heerzen, en doet ons die eere dat ghy onze speelgrepen op de kant aenteekent op dat wyze aenmerckende naemaels beteren. t'Amstelredam dezen 28. dag Oumaend 1620.

Uwe A. verplichte Vrund

I. V. VONDELEN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

VOORREDEN.

ICK hebbe, Lezer, meermaels voorgehad mijn plompe handen aen dit zuyvere te ſlaen, maer vreeze heeft my altijd doen aerzelen, om dat ick ontzag, met ongewyde vingeren deze Arcke aen te taſten: en liet my vaſtelijck voorſtaen dat geen gemeen Prieſter of Levyt, maer wel een hooger als ick geoorloft was zijn voetzool in dit heylige der heyligen te zetten. Mijn gevoelen hier in wierd verſterckt vermids het loflijck getuygeniſſe dat de aldertreffelijckſte verſtanden van dit Puyckjen gaven: gelijck dan neffens andere zynen Uytlegger Simon Goulart hier van luydskeels trompettet in deze woorden: *s'enſuit la MAGNIFICENCE ou ſeconde partie du quatrieſme jour de la ſeconde Sepmaine, ou Salomon eſt propoſé eſleu pour ſucceſſeur a ſon pere. Sa ſapience, ſon mariage, ſon Temple baſti a l'Eternel, y ſont ſi magnifiquement deſcrits, qu'en c'eſt eſchantillon le Sieur du Bartas ſemble avoir voulu ſurmonter ſoy-meſme, & par ſes riches inventions debatre avecq la dignité d'un ſi ſublime ſujet.* Dat is: *volght de HEERLYCKHEYD of het tweede deel vande vierde dagh der tweeder weke, alwaer Salomon word voorgeſtelt als zijns vaders gekoren nazaet. zijn wijſheyd, zijn houwelijck, zynen Tempel Gode gebouwt, wordter zoo heerlijck beſchreven, dat in dit munſter-ſtael de Heere van Bartas ſchijnt hem zelven te willen overtreffen, en met zijn rijcke verzieringen te worſtelen met de weerdigheyd van zoo hooghwichtige ſtoffe.* Het was dan niet zonder oorzaeck dat ick my hier aen vreeſde te bezondigen. Maer gelijck my vreeze zomtijds dede deynzen, alzoo noopte my wederom een heymelijcke hertstocht om eenmael te zien hoe ick deze franſche Venus met een neerlands gewaed en hulſel zoude mogen toijen en opſmucken, en met Appelles ten toon zetten, om van nutte beriſpers mijn werck te laten keuren. Ick wickte. Ick waeghde 't. Lezer, verwondert u niet dat wy onder alle zijn puyckrymen dit paragon, deze Overkijcker, hebben uytgekeurt: zoo doen oock die gene die diamanten onder diamanten uytpicken. Latet u oock niet vreemd toeſchynen dat wy wat tijds met vertalen ſpillen: een beroyd huysraed moet veeltijds van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

anderen wat te leen bezitten. En zoo ghy ons voorwerpt die boertery van d'Exter die onder de Paeuwen met geleende veeren dacht te proncken, wy voelen dat wy heerlijck getackt, en op ons zeer geraeckt zijn, want wy brageren met het gene eens anders is. Maer eer ghy u aen onze rymen ergert, zoo bidde ick dat ghy eerst deze dingen op de ryge overweeght: 1. dat wy u een vertalinge en geen eygen vindinge ter hand stellen. 2. dat wy zoetelijcker hadden mogen vloeijen zoo wy ons niet naeuwer aende texst wilden binden. 3. dat mijn moeder my geen beter nederduyts geleert heeft. Magh ons dit niet afwasschen, en blijfdy evenwel daer op staen dat wy met Phaëthon ons onderwonden hebben den Zonwagen te mennen: ick hebbe niet te zeggen, dan my daer mede te troosten datmen ten minsten noch van my getuyge:

Hic situs est Phaëthon currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Dat is:

Alhier light Phaëthon verslagen
De Voerman van zyns Vaders Wagen:
Sie, of hem is dey toon ontgaen,
Mochtans heeft hy dat stouts bestaen.

Lezer ick hebbe gezeyd. Leest nu het kort inhoud van onze overzettinge, daer nae de vertalinge van het uytstekenste gedicht dezes Goddelijcken Poeets, en oordeelt heusselijck van onze misslagen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Het inhoud.

DE Poeet beschrijft heerlijck in dit boeck de Heerlijckheyd van Salomon de Zone Davids / het afsterven / gedurende zijn wyze regeringe / banden waren Salomon / de yede-Vorst / Jesus Christus / de zone Godes / en Bruydegom der Kercken. Zijn voorreden vervaet een noodzaeckelijcke vertooninge van het onderscheyd tusschen hem / en de andere Poëten dezes tijds / voornamelijck inde langheyd van zijn voorgenomen werck / alwaer hy zich zedighlijck ontschuldight : daer nae volgens zijn voornemen komt ter zaecken: en als het eerste lid van zijn verhael stelt David voor / die met uytnemende leerstucken zynen zone onderwijst / om hem bequaem te maecken tot de regeeringe des Koningrijcx: beschrijvende de voornaemste deughden waermede een goed Vorst zich geduriglijck behoort te vergezelschappen / daer nae de quaden waer van het hem betaemt zich te wachten: het welck besloten word met de overlpdinge dezes grooten Koninghs.

Het tweede lid begrijpt hoe God den Salomon verschijnt / wien Glorie / Rijckdom / Gezondheyd / en Wijsheyd aengeboden worden. Hy vanden heyligen Geest gedreven / stelt en met goede reden de Wijsheyd boven alle de andere / waermede hem God begaeft / om zijn gaven in hem te kroonen. Daer nae stelt de Poeet voor oogen deze Wijsheyd van Salomon bestaende / inde kennisse van alle Goddelijcke / natuurlijcke / en aerdsche zaecken / voornamelijck inde bestieringe zyner onderzaten / en inde bedieninge des gerechts / waer toe hy bybrenght een aenmerckelijck voorbeeld / genomen uyt de heylige geschichten uyt de tien hoofdstucken van het eerste boeck der Koningen / waer uyt dit heele Poetsche werck getogen is.

In het derde lid / hebbende aengewezen de geluckzalichept van Salomon / soo verhandelt hy zijn houwelijck met de Vorstinne van Egypten : het welck verepschende de alderschoonste streken van een waerachtigh poetelijck pinceel / verooraeckt oock dat onze uytnemende dichter in 70. deerzen verbolght een schoone lusthof / waer uyt de Minneboefjens vertrecken die Salomon en Pharonida tot onderlinge minne bewegen / waerop het houwelijck word in het werck gestelt. Te dezer ooraeck hebben het vertreck van Egypten / de aenkomste van deze Vorstinne te Jerusalem / de ootmoetinge vande Koningh en haer / en haer bruyloftsmael haere bequame beschrijvinge. Ende overmids dat dit houwelijck van Salomon pet wat grooters beteeckent / als de groothept zelf / te weten / de verborgen eenighepd van Jesus Christus met zyn Kercke / de Poeet willende de Lezer om hooge boeren tot deze Goddelijcke betrachtinge / neemt de zaecke wat leeger : en onder het decrsel van Salomons bruyloftsfeest te vereeren / vertoont ons een wonderbaerlijcke dans / te weten der Hemelen : alwaer vaste en dwalende sterren een soo jupst afgepaste beweginge hebben / dat alle andere beweginge ten aenzien van deze maer lomperp is. Onder andere past hy tot deze Goddelijcke dans Zon en Maënde by de Zon stelt hy voor oogen Salomon en Christus: by de Maen / de Vorstinne van Egypten / en de Kercke. Dit alles ziet men hier afgemaelt in beerzen die een onepndelijcke schoone betrachtinge behelzen / en een ernstiger overwegingc verepschen als dit kort begrijp: inzonderhepd / zo men waerneemt het gene hy daeraen hecht van het heyligh gespraecke des Bruydegoms met zyne Bruyt. Wy hebben kortelijck deze dingen op de kant aengeteeckent / om alle heylige gemoederen te bekoozen de mepninge des Poeets beel grondiger na te vorschen.

Het leste lid begrijpt geen mindere verwonderinge inde beschrijvinge van de bouwinge

Inhoud.

bouwinge dezes heerlycken Salomons Tempel/ gesticht nae de groote weereld/ en ingetogen inde dry boecken dezes wyzen Vorsts/ wiens gebed gedaen inde inwydinge des Tempels hier by gevoeght word: En volgende de aenkomste vande Koninginne van Saba te Jerusalem: alwaer zy naevorscht de wysheyd des Koninghs/ die haer onderwyst inde kennisse des eenigen waren Gods/ waer uyt bloeyt de met rechte verwonderinge des Koningins.

Eyndelyck het zy men waer neemt Salomons onderwyzinge/ het zy de verschyninge Godes om hem te zegenen/ of zyn wysheyd/ of zyn glorie/ of zyn houwelyck/ het afzetzel van al onze geluckzaligheyd/ of zynen Tempelbouw/ of zyn gantsche gelegenheyd hupselyck/burgerlyck/en geestelyck gedurende zyn Godsdienstigheyd/ het zy de bouwinge en schoonheyd des gedichts dat alles voor oogen stelt: men moet bekennen/ dat met recht dit boeck den tytel draeght van

DE
Heerlyckheyd
VAN
SALOMON.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

De Heerlijckheyd VAN SALOMON.

Of

Het tweede deel Vande Vierde dagh der tweeder Weke.

WAT zydy zaligh! die ghy abel van verſtand
Uw rymen mate ſteld nae dat uw yver brand;
Die moegeblockt, met uws ervaren breyns verſchoonen,
Uwe herſ'nen niet verduft: die ſteeds met and're toonen
Gaet uyten met een zangh, nu deftigh, nu we'er zoet
Wat u voorvallen magh, en eerſt loopt te gemoet:
Die met opſchriften nu, nu wederom met lieden
Doet ſmoocken 't vuyr dat uw gemoeden brengt aen't ziedē.
Maer, mynen roem, mijn eed den Hemel eens gedaen,
In dit ſtrengh werckhuys houd mijn voeten ſtadigh aen
Gekluyſtert als een ſlaef; mijn geeſt blijft hier onledigh:
Geen ander ieuckzel knaeght my dagh en nacht onvredigh:
Ick veel te bezigh, ſlacht den meuleſteen altoos
Dien eenen waterval omwentelt eyndeloos.
Dus is 't dat ick zoo vaeck in ſpijt van Phebus zinge
Naey veerzen langh van ſleep uyt ernſt te zonderlinge

Vergelijckinge, en onderſcheyd tuſſchen onze Poët en d'ander dichters.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Die d'Hemel in my blaeſt, en ticktack even kloeck
Van wol en zacht kattoen dit heerlijck gouden doeck.
Ghy put 't vermogen van uw vleugh'len t'eenemalen
Niet uyt, maer wiſpelſteert gelijck de Nachtegalen
Gedurende uwe lent van d'een in d'ander haegh,
Van ſtoffe in ſtof, van lied tot lied al even ſtaegh:
Maer ick de Zwaluw' nae te volgen niet en vruchte,
Vind nergens neſteltack, paſſere met der vluchte
Een veler eeuwen zee, die boom noch oever roert,
Nu van het Zuyden, nu van 't Noorden weghgevoert.

Hy bekend dat in een langh werck, de geeſt zom wyl ſlaept.

Uw loopbaen eyndight kort, is vol, is wonder lieflijck,
Elck veldweeghs ghy verpooſt uw adem ſchept gerieflijck,
Vind eenigh groen geſtoelt', verfriſcht u voor een tijd
In luſtpriceelen braef met roozen getapijt:
Maer eynd'loos is mijn loop; nu ſchure ick d'ijsgewelven;
Nu ſneuv'lende van 't ſteyl, verduyzelt, vind my zelven;
Nu klaver ick om hoogh; nu kruyſſe ick 't boſch met ijl;
Ick ſtruyckel, ick verlies my zelf, ick val zomwijl:
En als quaed mortel lymt den Melckſteen, de Porphieren,
Den Iaſpis, Serpentyn, en Marbel om te çieren,
Om myn vertellingh gaer te hechten, dan en nu
Een kreupel veers inſluypt ſlim, half gevijlt, en ruw.

Maer daerom geeft hy den moed niet verloren, dan vervolgt zijn voornemen.

Daerom nochtans ick niet het aengevangen ſtaecke,
Is 't werck groot, grooter is de luſt daer ick in blaecke.
Noch is niet uytgeput myn hert van 't heyligh vuyr;
Niet ſchoons men zonder zweet bekomt en arbeyd zuyr;
De dalen leeren 't oogh de bergen onderſcheyden,
En 't kunſtryck beelſel, dat de Kunſtenaer laet weyden
In een Moſaïſch werck, tot meerder çieraet, hy
In verwen onderſcheyd, hoeveelheyd, en waerdy.
God geef dat in mijn rijm de merckelijcxſte ſmette
Zy als een mug die haer aen 't ſneeuwit aenſchijn zette
Van een ontloken Maeghd, en luttel feylen thans
Meer luyſters brengen toe mijns hoogen yvers glans.

Al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Al zwacker David wierd, en 't lemmet van zijn leven
(Wien 't olyachtigh sap des wortels gingh begeven)
Allencx brande inde pijp, als hy op zijn versche'en
Noch wacker met verstand gaet uyten deze re'en,
Leeraren Salomon, en door 't Geheym gedreven
In 't Koninghlijck gestoelte hem zetten hooghverheven.
Mijn zoon, dien zonder twist, mevryer, of geweld
Geluck, nature, en wet de kroon heeft opgestelt,
In 'theersche wijsheyd voegd, en goedheyd te doen blijcken,
Wenscht hy te mennen langh den teugel van zijn Rijcken;
Maer die door hulpe van 't geluck het Koninghschap
Bereyckt, en daer toe komt langhs ongewoone trap,
Moet meer als mensche zijn, en inde Deughd ervaren,
D'ontziene tulband zich verzek'ren op zijn hayren.
Maer Salomon ghy kend het bed daer af ghy daelt,
Ghy ziet hoe Israël Adoniam onthaelt,
Hoe om uw eer jeloers de zeden moeten wijcken,
En om uw grootheyt wy Natuyr verongelijcken:
Streeft nae volmaecktheyd dan, en dapper van gemoed
't Gebreck verduystert van uw ondoorluchtigh bloed.
Monarch van Iacobs Stam, dient 's weerelds Koninghsta-
Op 't eenigh steunsel van zijn vrygeley beradigh (digh,
Uw stoutste aenslagen grond, en altijd vroegh en spaed
Uw ooge en uwen geest op zijn voorschriften slaet:
't Godslasterlijck geblaf der honden vlied verbolgen,
En onder Koningh, wilt uws Heeren zeden volgen.
Denckt dat de dickte van uwe hooge muren zelfs,
Veel poorten zwaer van stael, veel hoffelijck gewelfs
Niet hind'ren dat zijn oogh bekeurende achterhale
Uws herten Dedalus in uw geheymste zale.
Mijn zoon, zoo 't Noodgeheym, of de geboort' veel eer
U Edomyter teelde, of Philistyner Heer,
Zoo 't erflijck u gemaeckt had Pharoos tytels eygen,
Zoo Meden aen uw knien quam zynen myter neygen,

David alreede out, zet Salomon inde Koninghlycke throon, en geeft hem eē voorschrift van eē rechtveerdige regeringe, en beschryft een uytnemende Vorst.

Hy pryst hem dan de Godsdienstigheyd aen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Zoo Perſen waer uw leen, uw hoogheyd nochtans veughd
En eyſcht alom te zijn geborſtweert met de Deughd:
Maer om 't zaed Abrahams 't iuckdragen te gewennen,
Gevoegelijck den toom van 't heyligh volck te mennen,
Bezitten Ioſuaes en Samſons ſtoel nae wenſch,
Een nazaet Gods te zijn, ghy meer moet zijn als menſch.

En d'omzichtigheyd beſtaende in't verkiezen der dienarē.

Wilt boven d'ouwde knecht d'aenkomelingh niet achten:
Gebiedens kunſt beſtaet in kunſt min als 't betrachten,
De moſt wijckt d'ouwde wijn in ſmaeck, en d'Hovenier
Uyt 't hert zijns luſthofs niet roeyt met een dwaes beſtier
Een groeyzaem weeldigh hout, dat twintigh wintervlagen
Met zoete vruchten heeft zijn leck're diſch beſlagen,
Om pooten in zijn plaetſe een loote of ſtruyck, wiens vrucht
Hy proefde met 't gebit alleen van valſch gerucht.

In 't recht kennen der loftuyters.

De vleijers, Salomon, oorlingen zijn, die waerlijck
Den wijſten Koningh ſtaen tot hindernis gevaerlijck,
Wat rechten zy niet aen! vermids zy vinden haer
Snoo weergade in ons herte, een erger huychelaer,
De liefde van ons zelfs, een altijd woe'nde peſte,
Die aenſpant met deeſ' vreemde, en haet'lijck rot op 't leſte.
Den bloon verbeelden zy dat hy is wijs altoos,
Den dronckaerd bly van geeſt, d'ontrouwen ergh en loos,
Rechtveerdig Vorſt en Prins zy noemen 's volcx verdemper,
Den dommen ſtemmigh Heer, Auguſtus den verſlemper,
En als doorſnuff'lend' zy zijn neygingh nu verſtaen,
Zy als in hem veraerd zijn booſheyd bidden aen.

In 't ontdecken en verjagen van allerley ſlagh van ſchelmſe menſchen.

Vlucht die gedrochten dan, ontſlaet u om der boozen
Afgrijſ'lijcke ommegangh, 't gezelſchap der eerloozen:
Geen toegangh in uw Hof den roover toe en laet:
Geen moorders 't hoofd ophoud: de toovenaren haet,
Uyt vreeze, datze met haers adems gift te gader
Niet ſmetten doodelijck Stads borrenſprongh en ader:
De zeden niet vergift, fonteyn daer d'Onderzaet
Uytputten zal voortaen van beyds of goed of quaed:

Beheerſcht

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Beheerſcht uw luſten, word uw toorne en ancxſt te machtigh, *Hy pryſt hē aen Matigheyd, Grootmoedigheyd, en Rechtveerdigheyd.*
Die niet zich zelfs gebied geen Koningh is waerachtigh:
Doet niet wat ghy vermooght, maer zulcx doet als u paſt:
Uw neck eerſt onderwerpt der wetten iuck en laſt.
Den Onderzaet als hy tot Leydsman heeft zyn Koningh
Door water, bergh, en boſch rent zonder lyfs verſchooningh.
Bewyſt geſpraeckzaem u, goed liefgetal myn zoon, *Goedertierenheyd.*
En volght vermetel niet de beelden dezer Goon
Die uyt haer gulde bus men jaerlycx eens verlochtight
Op dat den Hemel, nu verbe'en, het aerdryck vochtight.
Zyn woord opeten paſt geen Koningh wys gezind, *VVaerheyd.*
Al wie zyn trouwe breeckt geloof, noch trouwe vind,
Bedriegend' polt zich zelf; het volck jeloers om ſchouwen
't Gevaer zyns lichten aerds, zich wapent met wantrouwen:
En 't naegebuyrigh Ryck een Leeuw van ſterckheyd groot
Heeft liever, als een Vos tot zyn trouw Bondgenoot.
Zy 't in beloonen mild, in 't ſtraffen ſchaers en vrecke: *Matigingh.*
Maeckt dat Stantvaſtigheyd uw borſt alſins bedecke. *Standvaſtigheyd.*
't Uytſtekenſte is omringht van rampſpo'en aldernaeſt,
En d'alderfelſte ſtorm op hooge poorten raeſt.
Uyt eerzucht 't aerdryck niet met wapens gaet beroeren. *Vromigheyd.*
Indien geweld, of eere u oorlogh pranght te voeren,
Bewyſt u Davids zoon, maeckt dat uw Kryghsmans erm
Zoo koud zy in 't beſtaen, als in 't uytvoeren warm.
Waeckt, zweet, en redeneert, en heldiſch niet om temmen, *Geduld.*
Vryt den gewonnen ſtroom te voet, en 't nat in 't zwemmen:
Het ſchaduwende lof eens planebooms u friſch
Een zonnehoed verſtreck, een beuckelaer uw diſch,
Uw oefeninge uw vuyr, wat zoon uw bedſtede ergen.
Met lecker diſchgerecht wilt uwen mond niet tergen: *Soberheyd.*
Zware arbeyd zy uw ſauſſe: in 't hol eens ſtormhoeds me'
Zuypt 't water uyt een beeck vermenght met ſlym en ſnee.
Laet trommel, laet trompet, laet omgewielde fluyten
Uw Klaveçymb'len zyn, uw çyters, en uw luyten:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Sterckheyd.

Hardvochtigh eenen Bergh al dravende overschiet,
Al loopende een ruym veld, al springende eenen vliet:
Uw hoofd met stof en zweet zy wel doortrocken echter:
Zijt overste en soldaet, een blixem is de vechter
Als hy zijn Koningh heeft, die moedigh treed vooraen,
Gezelle in 't avontuur en Rechter van zijn da'en.

Oefeninge en kennisse in goede wetenschappen, namelyck inde vrye kunsten, welcx gebruyck hy alreede heeft aengewezen.

Met lust tot leerzucht zoude ick uw gemoed ontsteken,
Zage ick alreede niet de Godlijckheyd uytbreken
Van uw diepzinnigheyd: maeckt dat geleerdheyds çier
Dien tot een hulp de kunst van 't Koninghlijck bestier,
En gae slaet, dat gelijck natvochtigheyds vervelen
Versmacht eens fruytbooms ziel haer groeyzaem leven telé,
De veel te zware les, der kunsten weelde en lust
Zoo fracijc geesten niet haer geestigheyd uytblust,
Noch maeckt uw zinnen niet door slaepzucht dom ellendigh,
Noch van 't gemeene bests bevord'ren 't hert afwendigh.
Met een gevlerckte geest den loop verzelschapt voorts
Van 't nachtgeleydend' licht, den daghgeleyder toorts.
d'Eyslijcke ondiepten meld die d'Ocean bewegen.
De gryze toppen meet der bergen hoogh gestegen.
Doorsnuffelt hoeck voor hoeck dit nederigh gesticht,
Doch om verwond'ren, hoe in 't werck de Wijsheyd licht
Des geens, die 't zoo wel schickte: en wilt voor al niet slachten
D'arme Hovelingh, die dor en uytgeput van krachten
In 't leeger hof verouwd, en die zijn oogen sterck
Op 's pylers groeven slaet, op 't voet en heuvelwerck;
Die suf beschouwt 't vermael, medallien, beelden, standen,
En d'hoofdçieraden van de Koninghlijcke wanden,
Die hem vergapende, is nu by nu buyten zich,
Terwijl zijn mackers zien den Koningh Scepterdrigh. (ne.

Rechtveerdigheyd.

De weegschael houd recht op, 'toogh toe, uwe handen reyWreeckt strengh 't bekende quaed en onrecht; 't uwe alleyne
Vergetenheyd beveelt. de tranen ziet, en hoort
't Geschrey des geens die in een zee van droefheyd smoort.

Hoort

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Hoort d'oogen menighmael die op uw landen oogen:
Die niet wil Rechter zijn, geen Vorſt is om gedoogen:
En inder eeuwigheyd ſcheyd nimmermeer, noch weert
Van 't ſcepter des gerechts het ſchitt'rende oorloogszweerd.
Begunſtigt grooten niet, noch druckt die't qualijck hebben;
Noch van uw wetten maeckt een ydel ſpinnewebben
Waer in de mugh verwert, terwylen het gebeurt
Dat ruyſſchende de weſp den inſlagh rijt en ſcheurt.
Verdrijft die Herders, die d'onnoſ'le kud' verteeren.
Zulcke Overheden kieſt die haren ſtaet vereeren,
Die d'Alderhooghſte ontzien, die 't vonnis ſtrijcken recht;
Men oordeelt in 't gemeen den meeſter nae den knecht.
Den vromen mild begaeft; maer wilt uw leen niet ſchiften;
Hy ſtopt, die roert den grond, de borne van zijn giften.
Voor al, mijn troetelkind! verdrenckt, om Gods wil, dy
Niet in 't bedrieghlijck meyr van 's boels liefkoozery:
Helaes! Helaes! ick ducht, keert o alwyze algoede
God, mijns gezichts gevolgh doch af van mynen bloede,
Aenſtaende is 't, ducht ick, dat dit zoet vergif, o kruys!
Noch met afgodery zal ſmetten Davids huys:
Dat zoo 's deughds heyl'ge liefde u niet ontſteke t'elcken,
Zoo een geduurzaemheyd van naems en faems verwelcken
U niet te rugh doe zien, tracht dat u in die kamp
Noch tot een leſſe dien de Vaderlijcke ramp.
d'Almachtige, mijn kind, my roept u te begeven,
Vaert wel, ick wandel door den dood in 't eeuwigh leven,
Om hooger heerſchen, vry van 't menſchelijck gequel
Uwe handen ick beveel den ſtaf van Iſraël.
Ghy die om 'tquaed eens Vorſts 'skroons glinſterende ſtra-(len
Van 't een in 't ander huys, van land tot land doet dwalen,
Verletze by de myne, en brenght van mijns zoons zoon
Dien Grooten Koningh eens te voorſchijn en ten toon
Daer Iſraël op hoopt, daer nae ick zucht te voren,
Groot Koningh die het Rijck des Duyvels zal verſtooren.

Salomõ word vermaent zich te hoeden voor eenige quaden, die neffens andere de Vorſten verderven.

Heyligh overlydẽ Davids.

Zoo

Salomon vult zyn plaetze.

Zoo sterft hy, en de zoon zyn voetspoor gade slaet,
En 's Hemels God met hert, en mond aenbidden gaet:
Door Godvruchts deure treed in 't rycke met verlangen,
En speelt tot 's Heeren lof veel lieden, veel gezangen,
En smoockt te Gibeon, en inden geest aenschouwt,
Terwyl zyn vleesch noch slaept, dien God dië hy vertrouwt,
Groot God, die ryck gekroont met flonckerende vyeren,
Hem vier Ioffrouwen toont, en geeft hem keur van vieren.

God offert hē de Glori.

De Glori zwickt een schicht dieze in haer rechter vaet,
En treeter niet als maeghd, maer als een braef soldaet,
In 't glinst'rende gesternt' verberghtze haer hoofd en kruyne,
En in een sluijer draeghtze een heldere bazuyne,
Wiens wind is enckel lof, trompet, wiens hel geruys
Vult vande schoone Zon het een en 't ander huys:
't Hooveerdigh weefsel van haer sleepkeurs die zoo gloryt
Met 's vyands onderlage is bloedigh gehistoryt,
Met benden, met tropheen, en ringen: met de voet
Zy duyzend Koningen vertre'ende zuchten doet.

De Ryckdom

De Ryckdom magmen prat niet wyd van hier zien brommē,
Met Plutoos, Rheaes, en Vrouw Thetis haer ryckdommen:
Eens laeckens held're glans bedeckt haer lichaem houd,
Robynscherp, en gestyft van ingeslagen goud:
Haer rechte en slincker stort een bus, waer uyt gestegen
Komt neerwaerts een Pactol', een blonden Englenregen,
Een glinsterende Taegh: haer knechts 't Geluck men heet,
Het Waecken, Spaerzaemheyd, en d'Arbeyd nat bezweet.

De Gezontheyd.

Gezondheyd toont haer gins, geen rimp'len 't voorhoofd breken,
Haer oogh geen peerlen douwt, haer kaecken niet verbleecken;
Bly, levend', poezeligh, vertoontze een kinds gelaet,
Zy huppelt, danst, en springht, en vlieght waer datze gaet:
Des levens held're toorts blaeckt in haer vuyst ten toone,
En d'heyl'ge vederbos des Phœnix overschoone;

't Begin

't Begin haers keurs verſtreckt. en ziet aen d'ander zy' *De Wüſheyd*
Komt ons de Wijſheyd met haer ſtatigh aenzicht by;
Die, op datze hoogh verzel de voetelooze vog'len
Van 't eeuwigh Paradijs, zijn aengehecht twee vlog'len:
Stil iſze van gebaer, haer gangh verzwaertze zeer,
Men zietze oon regelmaet en paſſer nimmermeer:
De ſpiegel van Nature, en haer zelf tot haer vordel
Hanght aende ketenkens van haren rijcken gordel.
De Vorſt zijn oogen op haer ſchoonheyd ſlaende knap *Waerom Salomon de Glory niet uyt pickte.*
Waent ingelijſt te zijn in 's Hemels borgerſchap:
Hy vind zich met den glans eens Paradijs beſloten,
En twyfelt wat hy zal uyt zoo veel goed'ren loten:
Ten leſten ſpreeckt hy dus: wat hebbe ick Heer gedaen
Om van uwe handen zoo veel eere, en goeds t'ontfa'en?
Ghy voorkomt mijn verdienſte, of liever bouwt uw eere
Als ghy mijn ſnoodheyd eert: o d'overhand is Heere
Een Keyzerlijck geſchenck, en niets en is zoo zoet
Dā datmē 's gramſchaps brand maeckt dronckē in het bloed;
Maer laes! vaeck volgen haer veel woe'nde razernijen,
En d'ouw gewoonte van bebloede moorderijen
Maeckt metter tijd gelijck d'onſtrenghſte Koningh ſchier
Een Tyger, felle Leeuw, Wildzwijn, of Pantherdier.
Die ſchijnt geluckigh die zijn vruchtb're kud' ziet zwillen,
En ſtelen Carmelus zijn groenende achterbillen;
Om wien een wijnrijck land en vruchtbaer korenaerd'
Doorploeght met yzer ſcherp oneynd'lijck teelt en baert:
Die vande Seres heeft de blonde en goudgeel ayren,
Het dierbaer ſchoon geſteent' van d'Arabiſche baren,
De Wouden Entidors, 't Ophiriſch goud daer by,
Van Sabba 't reuckwerck zoet, en Tyrus peltery.
Maer hoe! men ziet alſins waer Rijckdom ſtaet in't bloeijen *Noch de Rycdom.*
't Opmercken ſterven, en vermetelheyd meer groeijen:
De rijcke ſlaeft om 't goud, en wie nae God geaert
Zijn oogen en gemoed wil opſlaen Hemelwaert

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Moet arm zijn inder daed, of arm zich toe gaen ſtellen:
En vreeze en rijckdom oock malkand'ren ſteeds verzellen.

Noch langh leven.

Langh leven waer mijn wenſch, mijns hertens luſt en wit,
Dat ick mijn zonen zaegh in 't derde en vierde lit:
Maer ick bezorgh my voor de rampſpo'en, die verbolgen
Gemeynelijcken dicht mijns levens langhheyd volgen:
Wie wel leeft leeft genoegh, want 's levens loop die kort
Is, nae der dagen tal niet afgemeten word,
Maer nae doorluchte da'en, en 't leven kort en ſterflijck
Is maer een oogenblick, een niet by 't onbederflijck.

Maer de VVijſheyd ten welcx aenzien de glory, rijckdom, en 't leven niet zyn.

Zulcx is de Wijſheyd niet, d'Eere acht zy als 't geſpoock
Eens winds, die licht vervlieght, het leven enckel roock,
De ſcepter eenen tack van maſthout kleyn van weerden,
De peerlen zand en gruys, het goud maer ſlijm der eerden:
Zy is een ſpiegel Gods, een blixem die ontgaet
Den donderkogel van zijn Goddelijck gelaet:
Een heyl'ge inſtortinge oock des milden Hemels, nimmer
De ſchoonheyd is gebluſt haers voorhoofds klaer van ſchim-
Altijd haer zelf gelijck, zy niet alleen zoo net (mer,
Een zelfde ſpoor vervolght, maer houd een zelfde tred:
Gezondheyd buyten haer, Eer, Rijckdom in 't gemeene
My dry venynen waer. de Wijſheyd is 't alleene
Die van alle and're goe'n magh ſtrecken zonderlingh
Haer leydsvrouw, wercktuygh, born, çieraet, en matigingh.

Salomons gebed om de VVijſheyd te verwerven.

Brenghtze o God! voor den dagh, laetze o God! my ver-
Een bedgenoot altijd, op dat ick ſteeds mach lecken (ſtrecken
Den zoeten geur, die vloeyt uyt haren heyl'gen mond,
Datze in het vyerſchaer my verzelſchap t'allerſtond,
En ick noch kinds en teer, met haren ſtaf beſchudden
In vette weyden magh d'Abrahamijtſche kudden,
Oneyndelijcke kud', iae kudde die gewis
Een trouwen herder van den Hemel weerdigh is.
Heer geeftze my, ick quijn, ick flaeuwe, of zoo ick leve
Ick heylge vuyrvliege in haer vlamme leve en zweve,

En

En nieuwe zomeruyl, te ſtout in 't licht gheſmoock
Van hare lampkens ick myn vlercxkens te'er verſchroock.
Houd daer, ick ſchenckze u, zeght d'onſterfelijcken Vorſte
Vermids geen ander liefd brand in uw ed'le borſte,
Ick wil dat ghy bezit, als tot een toegift veyl
Gezondheyd, Ryckdom, Eer, en overvloed van heyl,
Terwijl ghy dient dees' Maegd, in mynen dienſt u bouwe:
Oon eerſleep magh niet tre'en zoo welgeboren Vrouwe.
Als Salomon ontwaeckt, hy merckelycken ziet
Dat de gematigheyd van s'lichaems dampen niet
Veroorzaeckt in zyn geeſt een droom zoo wonderbaerlijck;
Maer 't afgezette beeld van d'hand eens Engels waerlyck:
Want zaligh hem oon kunſt de kunſten ſtaen ter hand,
Geleertheyd zonder moeyte; een ongemeyn verſtand
Zijn doen verguld: hy vlieght om hoogh, en gaet doorzoeckē
Van 'sweerelds ingewand de diepte, en donckere hoecken.
De raedzels van 't gewijd pampier zyn hem gemeyn,
En daeghlycx zyn geſpraecke; en zyn diepzinnigh breyn
Van weynigh woorden, die de Goddelycke veeren
Beſchreven, zoude eerlangh veel boecken ons ſtofferen.
Geleerd'lyck hy de Zon oon vreeze ſterven ziet:
De dwalinge onverdwaelt der ſterren hy beſpied:
Hy weet of 't is Nature, of Engel, die de ronde
Met een dryvouwde Keer doet op een tyd en ſtonde:
Of Phebus licht van zijn, de Maen van anders vuyr:
Of d' Herbſt, de Zomer, Lent, en Winter koud en ſtuyr
Der Zonnen kind'ren zijn: en van wat roock zoo verre
Om hoogh de locht ontſteeckt een langhgehayrde ſterre:
Wat polſſen ſtijf van dreun wind teelen ſlincx en krom:
Wat vuyr'ge pennen dat de blixems dragen om:
Wat breydel d' Oceaen dwinght binnen zyne palen;
Of hy gehoorzaemt 't licht met zyn gehoornde ſtralen:
Of 't zweet'righ kuſſen des verliefden Hemels friſch
Der peerlen Vader, en der oeſt'ren bruyg'om is:

God vergunzeken, en te gelijck oock d'andere goederen.

'Tghevolgh van deze heylige droō, en weldadigheyd Gods.

Uytnemende beſchryvinge van Salomons wijſheyd ten aenzien vande Godlijcke en natuurlycke Philoſophie ofte wijſgeerigheyd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Of 't waer is dat hy droef de ſlymige ons uytzondert,
De blinckende als hy lacht, de bleecke teelt als 't dondert:
Of 't vochtigh Element 't gryze Amber teelt gewis,
Of datmen 't vette dreck zal achten van een viſch.
Kenniſſe vã d' Anthipathia ofte Strydigheyd vã verſcheyden dingen.
Hy weet waeromme d'aerde is vaſt, rond, ooh begintſel,
Des weerelds middelpunt, en der naturen bintzel:
Hy kanze meten, en verſtaet noch, of hy 't zagh,
Hoe doch de Coloquint met zulcken oordeel magh
Uytpicken 't witte vocht in duyſt're, en donckere ad'ren,
't Elleborum het zwart, de Rha het groen vergad'ren:
En of zulcx toegaet in ons zwack, en teeder lyf
Of halende tot zich, of iagende uyt heel ſtyf.
Kort om, der planten kracht hy kend die groot en teeder
Nature in wezen houd van d'Hyſoop tot den Ceder.
Hy weet waerom de tand des bytwolfs droef van aerd
't Peerd groote ſnelheyd geeft, en oock zyn ſpoor verzwaert:
Hoe in een oogenblick Hyena 's Teven blaffen
In 't naerd'ren met haer ſchaeuw behend weet af te ſchaffen:
Hoe 't komt dat d'Elephant verhit door 's gramſchaps vlam
Getemt word, als hem naeckt de ruyghgevlieſde Ram:
Hoe 't komt dat d'Alderhoogſt' vryt d'Adeler voor 't ſling'ren
Des blixems, die hy ſchiet met gloeijendige ving'ren:
Waerom de Zeegans oock haer eijers groot van ſchel
Broeyt met haer pooten uyt heel heet en breed van vel,
En zonder tonge ſchreeuwt, geteugelt aen haer vlercken,
Zoo zy nae wenſch niet kan de zoute velden mercken.
Hy weet of uyt een damp ontſtaet de keyzelſteen,
Of uyt gekoockte ſlym. geleerd'lyck geeft hy re'en
Of van 't quickzilver, of van zwavel de Metalen
Ontſtaen, of van een ſap gedickt door 's winters dralen,
En reyn geveeght door d'hitte: of van een aſſigh vocht.
Of dat hy die 't gewoel der dicke baren wrocht,
Het Hemels Keyzerryck, de bontgeſpickelde eerde
Gelyckmenze uyttreckt nu, almachtigh die formeerde.

Hy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Hy weet waerom de deughd des held'ren Iaspis helpt
Den bloedenden, en 't bloed behendighlycken stelpt;
De Saphir heelt 't gezicht. de Topaes zal bestrijen
Vrouw Venus; d'Amethist dien God wien 't veyl wil vlijen,
En hoe 't zich toedraeght dat jeloers de Diamant
Zich tegen des Magneets behende diefstal kant.
Getalen, maet, en toon zyn geest weet 't achterhalen,
En d'effenmatigheyd der lyven met haer talen:
En vanden Nectar zat die d'Hemel stort altyd
De bye heeft d'honigh op zyn lippen gekonfyt.
Maer hy omhelst geensins des spieg'lings bloote aenmercking
Met zulcken yver als de nutzame bewerckingh,
Noch draeght het snat'ren van een weetzucht zoo veel gunst,
Noch d'hovaert eens Sophists, als deze brave kunst
Die vestight eenen staet, het heyligh roer kan vaten,
En met eenstemmigheyd voe'n hooge en leege staten.
Voor al hy 't recht niet krenckt, der wetten kracht hy verght, *Salomon handhaeft de Gerechtigheyd.*
En als d'uytstekenst' van 't hoogh Pyreneesch geberght'
Zyn voorhoofd hy verklaert, en 't hoofd-steeckt inde lochten,
Verfmaed slaghregens, 't ys, de winden, en de tochten:
De stormen hy belacht, en braef worpt boven dien
Des donders hoovaerdy ter neder voor zyn knien.
Oon vlecke draeght hy zich onbuyghlyck vonniswyzer;
Noch niemands gunst ontruckt zyn vuyst het wrekende yzer,
Noch haet en wettet niet; de gunsten hy vertreed;
Met zyne voeten hy 's volcx vreeze en tranen kneed.
's Gouds stralen nimmermeer doen schemeren zyn oogen;
Noch vind zich met een wolck van onkund niet betogen.
Zyn spraeck word een geheym geacht van minst en meest,
En uyt 's lands wetten hy scherpzinnigh treckt den geest.
In zaeck van twyfel spitst hy zich op 's dingers perten
Omzichtigh, en ontleed der loozer pleyters herten.
Van zyn geboorten dagh geen vyftien oegsten noyt *Aenmerckelyk voorbeeld van zyne*
Verschudden haer perruyck met goud schoon opgetoyt,

wijsheyd in't stuck vande bedieninge des gerechts, verhaelt inde heylige historie 1. Kon. 3.

Als hy geluckigh scheyde, en wijs'lijck uyt kost voeren
't Vermaerde pleytgeschil van twee doorslepen hoeren.
Laes aerde! d'eerste zeght, is 't mooghlijck dat gebelght
Ghy berstende van spijt niet levendigh verzwelght
Dit vuyl afgrijs'lijck wijf? Heer Koningh, is het mooghlijck
Dat uytgaende om bestaen een stuck zoo ongedooghlijck
Zy schaemt'loos uwen troon derf naed'ren met bedrogh,
Niet om quijtscheldingh, maer om aen te klagen noch?
Die Stiefmoer vande slaep van spyze en wijn vertreden
Heeft haren zoon versmacht den ioncxsten nacht geleden,
Doen vindende hem yskoud oon pols en roeringh, let,
Erghlistelijcken leght hem fijntjens in mijn bed,
Nam 't mijn we'er inde plaetse. houd daer, o ouw slaepbye!
O meer als eerlooze! houd, o zaed van bastardye!
Uw prye neemt, houd daer, en geeft my mijn gerief,
Mijn hoop, mijn tydverdrijf, mijn herteken, mijn lief.
O bitter avontuur! o zeldzaem kerckendiefte!
Dit kleyn fraey Engelken ghy kussen nae beliefte!
Hy zoetert lachen om uw staem'lende gebaer,
En zich verwerren in uw vuyl uw luyzigh hayr:
Dit poppeken de vreughd doen in uw ziel opryzen,
En groot geworden uw wanschapen ouwdheyd spyzen:
Maer ick ocharme! helaes! heb voor myn lot alleen
Den last van 't zwanger gaen, en 's barens herde ween,
Het schudden van zyn wiegh, van 's waters musc' de luchten,
En van zyn kinds geschrey de moey'lycke geruchten.
O onder sterflycke ick d'ellendighste in 't verdriet!
O kinderlooze moe'r! ach! dat uwe handen niet
Zyn met een mes voorzien als 't hert met razernyen!
Neen eer ick zal dien smaed zoo wederweerdigh lyen
Wil ick deesc' teve doon, en fellyck eer bestaen
Haer boezem woe'nde met myn hand te randen aen.
Dus antwoord d'ander: ha wolvin! ha heetst' der teven!
He! wie geloofde oyt dat een boosheyd zoo doordreven

Den

Den wyn verzelde: indien Gods ooge u niet vervaert,
Vreeſt 's Konings wack're geeſt noch die zyn plaets bewaert,
't Vernoeght u niet dat ghy my aentyght door uw booſheyd,
Doortraptheyd, dronckenſchap, moord, meyneed, en eerloof-
Ghy wilt my, maer vergeefs, ontnemē noch myn kind: (heyd,
Neen al te vaſt hem liefde in 's moeders ermen bind.
Hy rooft my 't leven die my rooft myn kind goedaerdigh.
Gerechten Davids zoon, die zyt als hy rechtvaerdigh,
Ick bidde dat uyt gunſt des gunſts die hy u eer
Bewees, doen hy we'er kinds met toegeneyghd gebeer
Uw tranen ſtilde, en met zijn tonge uyt groot begeeren
Van ionghs op u de ſpraeck gingh leeren fatzoeneren:
Of als bebloed en warm, en kuchende en begaen,
Hy keerde met den roof der Koningen verla'en,
U in zyn beuck'laer wieghde, u vrund'lijck liep omermen,
En ſchreijende hief u op zijn ſchouwder met zijn ermen:
Ghy greept zyn baerd en loeght, als ghy zaeght lachen ſtout
Een ander Salomon in 't helder vlammend' goud
Van 't vaderlyck helmet, en bootſten honderd lachjes
Ter zyden 't pluymdonſt van zyn witte Reygerſchachjes:
En met de baren van een pluym bedeckt, ghy doen
Een vogel ſcheent, die in een hage zinght in 't groen:
O ick bezweere u by den naem des hooghberomde
Bathſeba, die des nachts haer duyzendmalen kromde
Kout over uwe wiegh, en eer ghy d'uchtent kreeght
Haer tepel van wit bloed had honderdmael geleeght:
Die met 't bepeerlde goud uw hoofd gingh overwelven,
En leeft zorghvuldigh meer by u als by haer zelven:
O groote Koningh! ick bezweer u by al 't gunt
Hier 't heylighſt' word geſchat dat ghy my recht vergunt:
Dat zoo uw goedheyd laes! te hinderlyck myn zaecke,
Van myn ontfangen leet vergunnen wil geen wraecke,
Ten minſten neemt my niet 't geen my Natuyr met ſmert
Gaf buyten uwe ionſt: ontruckt my niet myn hert:

Ontvreemt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Ontvreemt, met oorlof, my myn bloed niet: daerbeneven
Maeckt ons niet kinderloos gedurende 's kinds leven.
Terwyl met roepen zy 't den Koningh maecken moe,
Myn is het kind, 't is myn, ghy lieght, 't behoort my toe:
Het volck reede half geſchift is; d'een nae 's herten oordeel
Dees' Vrouw draegt, d'ander wyſt het ander wyf te voordeel.
Gelyck twee tuyſſchers op een ſpeelberd, op goe hoop,
Kaſteelen, Wyngaerds, land vertrouwen 's teerlinghs loop:
Een ſtrydige begeerte ontroert al d'ommeſtand'ren,
D'een d'eene gunſtigh is, en d'ander draeght den and'ren,
En elck door vreeze en hoop gedreven nae als voor,
Ontſtelt 't bewegen van 't bedriegelyck yvoor.
De Koningh dut alleen, en zyn wyze ooren hoorden
Geen ongelyckheyd in gehuyl, geklagh, en woorden.
'sKinds aenzicht aengemerckt, ten teeckent noch ten wroeght
D'een meer als d'ander niet: noch 'sRechters geeſt vernoeght
Word, zoomen overſlaet haer iaren vergeleken;
Duttende, vind hy zich van waertuygh oock verſteken.
Daernae ſpreeckt hy aldus: maer 't ſchynt eē droom en praet,
Als 's Rechters vlytigheyd alle onderzoeck ontſtaet,
Moet yet aenmerck'lijcx uyt Naturens ſchoot behend'lijck
Geput zyn toevlucht zyn, of zich behelpen end'lyck
Met 's pijnbancx ſtrengigheyd: nu 't moederlijck gemoed
Een vaſt gezet is van Nature mild en goed,
En nimmermeer Nature haer ſtrenger ſtelt ten toone
Dan in 't geen lydende is een Moeder in haer Zoone:
Daer op gelyck ontwaeckt: tſa, zeght hy, 't zweerd gewet!
Tſa dat u 't kind nu toegedeylt werd juyſt en net!
'T recht en medoogentheyd verplaetſt laet elders zwerven,
De billijckheyd niet duld dat een 't zal heel be-erven.
O herd geſchil! daer ziet de Rechter in 't beſluyt
Haers herten heym'lyckheen elck kenbaer breken uyt:
'T momaenzicht is gelicht: haer tonge flaeuw van krachten
Met een oprechte wenſch geeft antwoord hun gedachten.

De

De valſche Moeder zeght: 't geſchiede, ick wilt, houd daer,
Rechtveerdigh deylt 't gebeent', zyn nag'len, en zyn hayr.
Och deylet niet, ick geef, zeght d'ander, u te voren
Mijn recht, vervloeckte vrouw! daer, neemt mijn uytverkorē
Kleyn kind in uw bezit, noch liever ick 't voor dy
Houd levende, en geheel, als dood ontleed voor my.
De Koningh zeght 't hoort u, die 't barende hebt verkregen,
'T hoort u toe door mijn recht, en 't moederlijck bewegen.
Gelijck een zelve Mijn' nu voortbrenght met het goud
Veel goed Chryſocolon, en zilver menighvoud,
Eens rijckdoms rijcke ſchat, een ongelooflijcke eere
Verzelt van Davids zoon de wijſheyd meer en meere.
Te water hy gebied, hy heerſcht te lande ontzien.
Wel hondert kroonen flucx zijn tulband manſchap bien.
Sidon, de zee des Nijls naeſt aen zijn grenzen palen:
Voor hem de vochte Euphraet zijn hoornen leegh laet dalē.
Peru in zijn trezoor vloeyt rijck'lijck zoomen zeyd.
Te Sion 't goud als zand gemeyn voor elck een leyd,
De Peerle als Keyzelſteen, en heel Iudeen in vreden
Alſins vloeyt in een zee zoo 't ſchijnt van zaligheden.
Elck zonder afgunſt leeſt, en zonder Krijghſgerucht
Zijns wijnſtocx troſſen, en zyns vijghbooms zoete vrucht.
Hy overvloeyt van als, niet op dat hy nae wenſche
Vā menſch worde eē vuyl zwijn, maer Engel van eē menſche,
D'onſterflycke tot lof, die, daer hy hier noch leeft,
Van 't Hemelſche vermaeck hem reede een voorſmaeck geeft.
'T welrieckende gerucht van 's Koninghs heerlyckheden,
Ryckdom, ſchoontaligheyd zich gaet alom verſpreden.
De Tyriers willigh hem als bondgenoot ontfa'en.
Zijn zoonſchap Pharo zoeckt. de nabuyr bid hem aen
Niet min als d'onderzaet, en 't vuyr zyns ooghs met yle
Ontſteeckt der Ionffren bloem op d'oev'ren vanden Nyle.
Wat maeckty Salomon, ocharmen! ziet uw geeſt
Niet dat dees' bruyloft u een ſtrick is en geen feeſt:

God voeght noch Rijckdom en glorie by Salomons wijſheyd.

Zijn gerucht word over al verſpreyd.

Tegen Salomons houwelijcx aenzoec in Egijpten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Een Hymen geſchaeckeert van ongelycke willen,
En voor 't onſterflyck zaed recht doodlycke geſchillen:
Dat d'os en d'ezel in een zelve iuck gepaert
Niet voeghlyck ploegen om de korendragende aerd'.
Wie met een heydens bloed zich echt'lyck gaet verzellen
Doet eebreuck voor den Heer. 't geloof wil altyd hellen,
't Vereyſcht een hulpe, en geen bekoorſter meer om haer
Van 't Eerſte wercktuygh van den ouden Logenaer,
Noch gift dat dood'lyck in uw bed light heet van minne,
En d'ongodvruchtigheyd u blaeſt ten lippen inne.
Groot Koningh die ghy van den vloed des Nyls ontleent
Geen vleeſch is van uw vleeſch, geen been van uw gebeent',
't Is een uytheemſch gebeente, een ribb' van woeſte onvrije,
Een lid geheel verrot van Pharoos lazerije.

Ontſchuldiginge hier van.

Maer zuldy zeggen: hoe? alree de ſchoone Bruyt
Van d'Afgodiſche Nyl 't bevleckt gewaed trock uyt,
In 't wit haer çieren gaet, d'onnoozelheyd omgorden,
En door 't geloove is nu Abrahams zaed geworden:
Zulcx ſtemmen wy licht toe, en d'heyl'ge ſchoonheyds çier
Waer van zy 't beelde draeght, my lichtelycken hier
Doet hellen aen die kant: maer ducht ick of verſlimde
Haer eerſleep al uw hof, dat God op u vergrimde,
D'onſterflijcke die niet wil dulden datmen ſlincx
Gaet mengen Iſacx bloed met 't bloed eens vreemdelincx.

Poëtelijcke beſchryvinge vande vermaecklijcke luſthof waer uyt de Minnegeytjes voortkomen, die 't herte vã Salomon, en Pharonida Dochter des Egyptiſchẽ Konings quetzen.

Recht onder d'Evenaer d'aenminnige Nature
Beſprenght een aerdigh boſch dat boomgroent t'aller ure,
Daer door het gantſche iaer de Mey in 't groene ſtaet,
Die met zijn verwe alom 't ſchoon veld tapyten gaet.
d'Aerd' lacht hier overal, en hoemen meer wil buygen
De bloemen ſchoon geſternt te meer zy levend' iuygen.
't Groeyt hier al zonder moeyte, of is 't door arbeyds pijn,
De zoete Zephyr zal alleen de bouwheer zijn.
De Zuydwind botſter niet, en d'hagel nae langh dreygen
't Onſterflijck woud niet ſnoeyt. de rechte Palm in 't neygen

Kuſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Kuſt vruñdelijck zyn bruyt. de Planeboom aldaer
Al ſchuyfelende vrijt zijn Weergae 't gantſche iaer.
De Popelier aenbied zijn dienſt den Popelieren.
De kromme Olm word omhelſt van Wijngaerd goedertieren.
't Veyl kleeft aen d'Eycken dicht, en 't groeyt en 't leefter al,
En 't worter al geteelt Vrouw Cypris te geval.
De Waen poortwachterſſe is, en hoed met groote ſtoutheyd
De poort voor Gierigheyd, Zorge, en verſtorven Oudheyd,
Zooze op 't gebloeyt poortael van 't groenende huys niet heẽ
Uyt achteloosheyd werpt het packxken vande re'en:
Doch wel onthaeltze hier in de bloode ſtoutigheden,
Schoontaligheyds gebaer, de vleijende gebeden,
De gramſchap haeſt gebluſt, de tranen haeſt we'er droogh,
Behende dievery, 't vertwijff'len, 't lachende oogh,
De ſlappe ledigheyd, de welluſt in haer bloeijen,
Wien d'heyl'ge Nectar men welrieckend' ziet ontvloeijen,
't Gerabraeckt waecken, d'hoop van 's vuyr'gẽ wenſch geniet,
d'Onſterfelijcke ſpyze, het aengenaem verdriet,
't Ontbondene verlof, en overdaeds niet achten,
De tooverlieden, en de zoete minneklachten.
De telgh verladen van het balſem druppende hout
Steeds onder 't neſt'len trilt der liefdekens veelvoud: (tergen
De Schoonheyd legt: Luſt broeyt: d'Hertstochtẽ door 't veel
Des brands, 't gebroedſel kipt van dees' Pygmeeſche dwergẽ.
't Een light in 't eywit noch, en 't ander leeft al vlugh:
Een ander tot een wiegh ſtreckt 's moeders lieven rugh:
Een ander ſtoppelhayrt: een ander leerlingh ieughdigh
Van tack in tack, van hage in hage wiſpelt vreughdigh.
't Een in eens app'laers ſchaeuw zacht dobbedobt en ſlaet,
En van zijn ermen ne'er zijn koker hangen laet,
Die vuyr'ge damp uytbraeckt: en op een Muſchken teder
Proeft 't ander zynen boogh die Reuzen velt ter neder.
Lijmſtricken 't ander ſpant voor 't Cijſken met een zwinck,
Voor 't zoet Kanariken, en voor den ſnatervinck.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Ziet ziet hoe ſtille deeſ' hanghvleughlende te byſter
De vog'len nopen gaen. die dwers beſchrijt een Lyſter:
Die vliegen doet een Paeuw: die een Faiſant ment fraey:
Die noopt een blancke Zwaen: die iaeght een Papegaey:
Die leyd vaſt aerzelinghs het Duyfken glad van kuyve:
Die draeijen doet rondom een wilde Ringelduyve.
Ziet hoe een bende van deeſ' Pottertjens te gaer
De gulde Wittjens iaeght zoo dertel hier en daer,
't Een met een roozetack wil vangen 't zomeruyltjen,
Die met zijn handjens te'er, een ander met een tuyltjen:
't Gehoornde vogelken ontſliptze, en loert een vlaegh
Met lichte ſprongh op ſprongh der Minneboefjens laegh.
Mijn buyſjens, Cypris roept, wegh met deeſ' malle mijntjes,
Want voor een Zomeruyl mijn kleyntjes! mooghdy fijntjes
Doen ſneuvelen ter ne'er een dertel Venuskind,
Gehoornde Cupidons genoegh men alſins vind.
Twee Tweelingen daer op, wiens gulde minneflitzen
In 't Koninghlijcke bloed ſlechts weecken hare ſpitzen:
Tza broeder, zeggen zy, dat onze hand inder yl
In deeſ' twee herten elck gae ſchieten eenen pyl:
De daed zoo ſnel gaet als 't gevlerckte woord zijn gangen.
Zy doen een keer twee dry om zoo de vlucht t'erlangen:
't Gepluymde vlercxken elck klep klep beweeght en zwaeyt
Den krinck gekarmozijnt tot drymael, ingezaeyt
Hier 'tgoud, daer 'tHemelsblaeuw. 'teen nae Iudeen gaet pogē
En 't ander ſpoed nae 't ſtrand des Nyls hoogh opgetogen.

De Vorſtinne van Egypten word bevangen met de minne des Konings van Iudea.

Ziet Pharoos Dochter doen haers tyds bragaet en eer,
Haer vlechten ſtreelde, die ter aerden golfden ne'er,
En in een kleyn vertreck, gevloert met geele platen,
De geeſtige hand van dry kunſtjonffren ſtond gelaten.
Met 't we'erzijds honderdmael getande palmhout daer
De locken ploeghde d'een van haer uytvloeijende hayr,
En d'ander overſtorte haer guldene perruycken
Met eenen Nectarſtroom zachtglijend', zoet om ruycken:

De

De derde nu met naeld, nu met een vinger e'el
Frizeert en nopt en krolt en kronckelt een goed deel,
En d'ander watertze hier en daer nae d'ouw gewoonheyd,
En ſmalende op de kunſt verheerlijcken haer ſchoonheyd:
Als dezer Tweelinghs een met 't ſchut dat vuyrigh blaeckt
In zwaluwen geſtalt daer ſnellijck binnen raeckt,
En op haer boezem loſt, 'k en weet niet hoe, de veugel
Schalck 'tgoude booghſken dat ſchool onder ſlincker vleugel.
De Maeghd zeght ick hebt wech, 'k hebt inde lenden ach!
Maer als zy by haer bloed noch geen lidteecken zagh,
Neen 't is geen wonde ocharm! ick wedde, zegtze al droever,
Dat ſlapende op de kant van 't naeſte beecxkens oever
Een Adder boos van aerd in mynen boezem gle:
Zy pickt my in mijn herte. o reyckt my hand op ſte,
Brenght my flucx beddewaerts, eens yzigh vuyrs vernielen
Een heete yſkegel is de quelgeeſt myner zielen.
Hoe vele gals helaes! o wicht te fel en bits
Met uwen honigh menght uw invergifte flits!
De Maeghd die op 't vermael der velden plagh te weijen,
Te lachen, ſpringen, en te danſſen met haer Reijen
Liefd d'eenzaemheyd, is droef, en by haer zelven ſtom,
Steent, mymert, en verzucht, en weet niet eens waerom.
De rijckdom, 't prat geweld der Naelden opgetogen
Haer ſtelt der Iebuſeen bolwercken naeckt voor oogen.
In 't kriſtalijn des Nyls verſchijnt haer de Iordaen,
In Memphis Solyme, en ſteeds t'elcken weder aen
Haer hand bootſt op 't ſtramijn van zelf en ongeboden
't Beeld en ſchoon voorhoofd van de Vorſt en Prins der Iodē:
Dien, als hy voorſlagh vaſt van d'heyl'ge Tempel maeckt,
Iuyſt op een zelve tijd het ander Tweelingh raeckt.
De pijl hecht in 't gebeent', de ramp zit in zijn a'ren:
De ſlaep doet niet in ſlaep zijn zoete ſmerten varen,
Pharonide is zijn hert, Pharonide is alleen
d'Eenige ſtoffe van zijn hooge wonderre'en.

Salomon verlieft op Pharonida Princeſſe van Egypten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Hy voed een burgerkrygh in zyn gemoed van binnen.
Nu rijst d'alziende Zon om 's aerdrijcx lyst te winnen,
Nu stichtze 's middaghs brand, nu rustze in schaduw frisch,
Maer zyne min steeds op haer heete middagh is.
Hy temt zyn peerden als voorheen niet zoo vermetel,
Hy leest noch schrijft, noch klimt op zynen Rechters zetel
Om hooren 's weduws klacht, noch zorght voor 't hofgezin,
Hy steld geen wet meer hy ontfanghtze vande Min.

Zyn Gezanten verzoetkenze en verwervenze hē tot een Vrouwe.

Gezanten die bera'en dees' feeste gaet betrachten,
Met tafereelen noch met ringen wilt bevrachten
Uw koets, de schrand're Min heeft langh 't afzetsel zoet
Gesneden met zyn schicht in't diepst' van haer gemoed;
D'een steeds in d'ander leeft, zy hebben, zeldzaem perten!
Verwisselt tegen een elckanders vuyrige herten;
Veel min genoegens 't hert vind in als buyten haer,
Maer 't wenscht met zynen gast te huwen 't lyf te gaer.
't Gebeurt wel haest, de Maeghd mē uyt de prangende ermē
Haers Moeders ruckt en treckt, die al beroert gaet kermen
En blyde is te gelyck, en schreyende en ontsteld
De Vader, ouwde stock, dus haer vertreck verzelt:
Myn kind, myn zoete zorgh, Osiris leyde uw wegen,
De loijende Isis brenge uw huys eerlangh den zegen
Eens guldenen geslachts, en met uw dagen nu
De kuysche liefde groey van Salomon en u. (menschen

Haer vertreck van Egypten, en reyze nae Iudea.

Vrouw, maeghd, kind, jongh en oud, gezonde en krancke
Van toornen volgen haer met wencken en goe wenschen.
De stille Nyl woeld min als hy wel anders doet.
Het zuyden streckt schips wind, en onwind voor den vloed.
Haer voetzool 't land alsins welrieckende doet schynen:
Haer ooge vruchtbaer maeckt d'Arabische woestynen.
't Is Idumeër feeste; alsins men al den dagh
Niet dan kromhoornen hoort, gepyp, en trommel-slagh.
Als mieren krielet volck bekranst te veldwaerts inne,
En iuyght en roept: veel heyls! veel heyls de Koninginne!

O datze

O datze een loot gelijck, dien d'overſchaeuwde voet
Van een te weeldigh hout bleeckverwigh treuren doet,
Maer van een zoeter wind haer elders op laet queken,
En trotz haer ruyghte doet ten blonden Hemel ſteken:
't Lacht t'haerwaerts al daer in nieuwe aerd' zy williglı tiert,
En met gulde app'len zy den gantſchen luſthof çiert.
Van 't rijcke Sion men kan ſtraten zien noch raecken. *Haer komſte te Ieruſalem.*
't Bene'enſte is getapijt met ruyghgehayrt ſchaerlaecken,
De zyden zijn van zy', 't borduurſel onbevleckt
Die voor de ſtralen van te heeten zon bedeckt.
Men dringht, men ſtoeyt te hoop. een thy van menſchen hedē
Volght golvende alſins nae de Maget aengebeden.
De Ionffren worpen van de daecken even zeer
Op haer we'erlichtende hoofd een bloemenregen ne'er,
Ieloers dat t'elcken niet haers kaecxkens tweelinghroozen
Die roozen ſchande aendoen die van naturen blozen.
Ten leſten komt ons hier der Vorſten eere en pracht,
Deeſ' twee Gelieven, als ter maenden halver dracht *'t Ontmoeten van Salomon en haer.*
De klare Zon en Maen malkand'ren hel beloncken,
En worpen min'lijck toe d'een d'ander duyzend voncken.
Zy zijn te ga'er gelijck ſchoon, ieughdigh, groen, en bly,
Gelijck in aerdigheyd, en wie niet van nae by
Noch huyf, noch mutze ziet, haer gulden hoofden çieren,
Waent 't zijn Adoniſen, of 't zijn twee Venus dieren.
Uyt vreeze beven ree dees' leerlinghs vande min. *Teeckenen van haer onderlinge liefde.*
Haer eerſte ontmoeten ſchijnt t'ontſtellen hert en zin.
De zoete bernkool die inwendigh broeyt midſdezen
Schiet roode vlammen door haer teder Vrouw'lijck wezen,
Haer tonge ſtamelt, en haer ſtarende oogen ſtil
Een ſchaemzaem lamper ſchijnt uyt ſchaemt' bedecken wil.
O prachtige Hymen! maer waer voerdy my om hooge?
Ben ick reede heydenſch niet ontrent die zael'ge boge
Daer hooge, en leeger Goon, en mind're bly van geeſt
Maeltyden, ſprongen om, op Thetis bruyloftsfeeſt?

Van

Haer Bruyloftsmael vol maecktelijck in weynige veerzen beschreven.

Van 't Idumeesche land Iuppyn de groote hier onder
Zyn lichte voetentreed den vuyr'ge, en heeten donder,
Verlieft zyn Majesteyt door 't lachende gelaet,
Van Koningh hov'lingh word, van Vorst een onderzaet,
Den kleynsten heel gelijck, en evenwel te meere
Blinckt op zyn aengezicht al steeds de veynzende eere.
Meer als een Phebus hier, meer als een Musa licht
Op't gulde booghsken springht, en 't lieflijck maetgedicht,
Zoo aerdigh dat by nae Arcadische, en pylaren
Opspringen op 't gedreun van zangh, en zoete snaren.
Veel Iunoos schouw ick hier, en veel Minerven aen,
En veel Dianen, die in looze stricken va'en
Wel duyzend Heeren, nae dat rijckdoms lust en liefde,
Of eer of schoonheyds brand haer 't herte quetste en griefde.
Veel aerdige Hebens, en meer als een Chiron hier
Om dienst begaen, ontrent de bedden goedertier
Den Nectar schaffen op. de disch ontfanght met belgen
De schot'len die gebeeld d'Ambrosia verzwelgen.
Wel honderd Marssen hier oon bloetdorst op de been.
Wel hondert Hermens voe'n thien duyzend vrolijckhe'en.
Thien thien Oreades, Pans, Satyrs narrisch vlijen
Zich aen te stellen thien thien zotte mommerijen:
Want ick en weet niet hoe Gods knechten in 't gemeen
Inzuypen 't zoet vergif van woeste uytheemsche ze'en.

Verbreedinge vande brave kuysche, en heylige dans.

Van zoo veel beelden daer een ander zich aen quyten
Magh, en die çieren met zyn heerlycke tapyten,
Ick onder 't tydverdrijf wil kiezen eenen dans
Die met wijszoet vermaeck zy vergezelschapt gants,
Kuysche heyl'ge defte dans, dans daer ick my hertgrondigh
Aen Sal'mons grootheyd, en myn Musa me' bezondigh.

De zaele daer 't ghebeschied, is de wereld, langhs wiens muren 't welck de Hemelen

De leck're schot'len nu gelicht nae 't dralen langh,
De dans vanght aen te gaen, in't wyde en ruym bevangh
Eens zaels, die klaer, die rond, Augustisch altemale
Te recht men noemen magh des weerelds groote zale.

O welcken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

O welcken welluſt! te zien hupp'len zy' aen zy'
In 't rond, langhs hooge muur, een bende Vrouwen bly
En helden, haer oogh licht als Pharus blinckt in 't duyſter,
Haer lijf geçiert is met klinckanten ſchoon van luyſter:
't En is geen aerſ'len, maer een glydingh zoet van pas,
Eenſtemmigheyd haer toom is, zy gaen even ras,
d'Een luyſtert nae den gangh des and'ren iuyſt en even,
Die 't ziet waent datze van een geeſt zijn voortgedreven.
Al ſnellen zy men zou 't noch zeggen, noch vermoe'n:
Zy poſten, tuſſchen thien thien duyſt ſchre'en dieze doen
Een ſchre' zy rugwaerts gaē: d'een ronde doenze op d'ander,
En vruchtbaer loncken zy in 't loopen op malkander.
In 't midden vande vloer zich ſluijerwijs verſpreed
Een Hemelsblaeuwe riem, gemarbelt langh en breed
Met beelden, daer met vlam betogen wy aenſchouwen
En danſſen zien te hoop vijf Heeren, en twee Vrouwen.
Hier danſt een ouwde Stock met zynen mantel langh,
En bruyngraeuw, ſtijf omgord met een blaeuwe Adderſlangh
Die knaeght haer krunckelſteert, en kunſtelijck ick ſpoore
Ruyt, vyerkruyd, en komijn, alruyn, en mandragore
Voortskruypen in zijn kleed, waerin geſchildert zijn
Nae 't leven het Kameel, de Beyr, den Ezel, 't Zwijn: (hier,
De wackre vogel-Kraen luyd ſchreeuwt met veel geſchals
En Paeuw zijn ſteert opſteeckt: hy draeghter tot een halsçier
Een groote Cornalijn, daer 's kunſt'naers yzer dicht
Den tijd in ſne met zijn dryvoudigh aengezicht.
Zijn treden zijn gewis, zijn aenzicht nors van't veynzen,
Zijn lichaem is wel hier maer elders zijn gepeynzen.
d'Heer Zadock gaeter met een gangh kloeck, gaeuw, en
Braef is hy, vro, en hupſch: op zynen ſtyven rugh (vlugh,
Een zydenkleed wiens verwe op 't blancke tin wil trecken
Met groote ploijen zich en vouwen uyt gaet ſtrecken,
Gebeeld met eeckel, ayr, met lely, violet,
Olijf, mirobalaen: geboort, en rond omzet

zijn, men deze dans ziet der Hemelſche lichamen of ſterren die eenen tred hebben in volkomenheyd afgemeten.

De Zodiaeck of dweersriē, inde welcke met uytnemende geſchicktheyd treden de zeven Planetē, de vijf Heeren zyn Saturnus, Iupiter, Mars, de Zon, en Mercurius, de twee Vrouwē Venus, en de Maen.

Nae Saturnus noemt hy Iupiter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Met Aernen droef van pluym, met heerlijcke Faiſanten,
En met geiuckte toornverſchuddende Elephanten,
Bezaeyt met Eſmerald, en Diamantſcherp oock,
En hoogh, en leegh doorvuyrt met zoete geur en roock.

Mars. De derde op 't zelve pleyn verhaeſt noch meer beneden
Van zijn Soldaetſche dans de woeſte Krijghsmans treden.
't Gelaet is enckel vuyr, en menigh Iaſpis ſchoon,
En menige Amethiſt, op d'appel klaer ten toon (teenen
Van zijn krom ſlaghzweerd blinckt: van hoofdſcheel tot den
Blaeuwt het gereten ſtael om 't moedigh lichaem henen,
't Goud op zijn beuck'laer vlamt, wiens rand alom vergult,
Met Peerden ſnel te voet, en Wolven is gebult,
En d'ommeloop des ſchilds geçiert is en beladen
Met 't loofwerck van Euphorb', en Scammonye bladen.

Venus. Wie zydy Schoone die met 't vuyr uws ooghs ſteeckt aen
Den Hemel, en de locht, en d'aerde, en d'Oceaen?
O aller ſchoonen Schoonſte uw zelven ons wilt mellen,
Wien Tortel, Muſſche, en Duyf, by nacht by daegh verzellen
Met groote eerbiedigheyd: wiens gulden vlechthayr blinckt,
Dat met roo roozen, thijm, en mijrten is omringht:
Die eenen Ceſtes gord welrieckende om uw lenden,
Daer aerdigh neſt'len in der Minneguytjens benden:
Om wiens gewaed een boord van veel granaten loopt,
Gezoomt met klaer Berijl, met Saphir toegeknoopt:
Wiens voet verkleynende in 't verklaert gewelf der ſterren
Nu volght der danſſers Vorſt, nu voordanſt we'er van verren:
Zijt ghy 't o Schoone! niet, die met een kuyſchzoet vuyr
Onze eegaes herten in een hert ſmolt en natuyr?

Mercurius. En deze die u volght met aengename ſtappen,
Dede hy behend niet die ſchoontalige boodſchappen?
O ziet wat vreemder dracht! zijn mantel kaeckelbont
Geboort met beecxkens van quickzilver ſchijnt in 't rond,
En elcke ſtreep die door 't ſchaerlaecken men ziet zwieren
Streckt tot een vlock aen't eynde Agaetſteen, of Porphieren.

Een

Een koppel Honden vaſt vervolgen hier den Das:
Daer we'er den loozen Vos: daer 't Geytken ſnel en ras:
De Leeuwerck, Nachtegael, en 't Cijſken ongevangen
Gebootſt op 't ſchijngeboomt, de vlercken latende hangen,
Haer keel ſchynt zwellen doen, en met zoet veldgeſchrey
Al quinckelerend'te beſchamen den ſchalmey.
D'eerdroock, de Pimpernel, en Peterçelyblaren
Beſchaeuwt 't gevlochten loof van zijn gekrunckelde hayren.
Hy keert, hy draeyt, hy is vrypoſtigh net beſpraeckt.
Veel kleyne kringen in zyn groote ronde hy maeckt:
Zyn geſchaeckeerde loop zich hier en gins gaet ſpreeden,
En noch verzelt een maet deze ongeregeltheden.

De Zon en de Maen vertoonende inde aerde Salomon en Pharonida: Chriſtus en zijn Kercke inden Hemel.

Ruymbaen o yders walgh! onheylige aen een kant,
Noch lot noch deel hebtge aen deze heyl'ge welluſts brand:
Maer zuyv're zielen komt, doorſnydghy vry 't gedrange,
Tza wint de voorplaets, dat dit Paer verzade eerlange
Ons oogh met haer gelaet, dat overſchoone Paer:
Alleen alleen de feeſt word aengeſteld om haer,
O 'k zieze dicht hier by, help God! wat fackel lichter!
Ick kanze dulden niet, o eerſte klaerheyds ſtichter!
O Zonne vande Zon! helaes! de punten hier
Wat van uw ſtralen koelt, en matight wat uw vyer:
Met uytgeſtorte glans uw zuſter gaet verraſſchen.
't Is uyt met my, ick kan niet meer, ick keer tot aſſchen.
O zael'ge We'ergaen! nu 't met oorlof niet kan ſchien
Uw bevrunde aengezicht oon hinder aen te zien,
Duld dat ick uwen dans, uws çieraets gulde ſtucken,
En zoete woorden in myn dichten uyt magh drucken.

De Maen, Pharonida, de Kercke.

De Koningin haer hayr (hayr waer van diſtileert
Steeds friſſchen dauw) draeght in veel krollen gefrizeert:
D'een vloeyt ten voeten ne'er in held're locxkens, d'ander
Ryſt met langh peerleſnoer gebonden aen malkander.
Haer keurs damaſt is met een zilv're frangien zoom,
Geloofwerckt rijck'lijck met het zilver van een ſtroom,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Met maenkruyd, met kouwoerde heel uytheemsch gaerge-
En met het Dier vermaelt dat by de locht moet levē. (wevē,
Wat wildy Musa met een errenstigh pinçeel
In 't breede afmalen al haer schoonheyd in 't geheel:
Van al de schoonheyd, glans, gunst, rijckdom uytgescheijen
Daer d'Hemel me beschonck den huppelenden Reijen
Zy moeder is alleen, en als een kristalijn
Den dansaenschouw'ren zy'r af iond den wederschijn.

De Zon, Salomon, Christus.

Een hoed geweven gaer van bloemen die wel gaeijen,
Citroenen, ayren, en Clytjen die steeds draeyen,
En met Robijn borduurt, Balais, en Chrysolijt
Bekroont 't straelworpende hoofd des Bruydegoms altijd.
Zijn gesaffraende kraegh tot spelwerck heeft wel honderd
Karbonck'len rood als vuyr. de balsem uytgezondert,
De Ceder, de Kanneel, de Lauwer rijck gebeeld
Elck met haer rancken çiert zijn ploijen opgestreelt.

Sterren vande Zodiaeck.

De witgevlerckte Zwaen hem toeiuyght met vermaecken
Een nieuwe lofzangh op zijns mantels gulde laecken.
De Phœnix hier zijn nest en graffté bouwen wil.
Uyt 't nat rijst 't met pantsier gewapent Crocodil.
De Maeijer zwert gebra'en Zeyn garven haest ontvielen,
En snelle vreeze hem flucx ent vleug'len aen zijn hielen.
De felle Leeuw worpt vuyr en vlam uyt d'oogen beus,
En slingersteertende hy door backhuys, muyl en neus
Zijn gramschap eyslijck slijpt, en d'ad'ren gaet ontspannen
Om een welrieckent roth van Panthers aen te rannen:
Als iuyst de braven Haen met purp're vederbos
Zijn trotze kop verçiert: een kuyf half peersch, en ros,
En half vergult men op zijn kruyn hoogh uyt ziet steken,
En langhs zijn styve borst, met spick'len bont bestreken,
Een roode baerd vloeyt: in zijn geelgroen oogen leyt
De schrick gelegert, en zijn leden zijn bespreyt
Met ongesponnen goud: zijn korte beck zich krommet:
Zijn voet gespoort in 't tre'en gelijck een Krijgsman brommet:

Zijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Zijn groote ſteert zich in twee welfde tacken tackt:
Met vleugelruyſſchen hy zijn lenden ribbezackt:
Hy zinght, zoo 't ſchijnt, en met zijn byzijn en trotz brallen
Hy vande ſtercke Leeuw de kuyf en moed doet vallen.
Dees zalige Eegaen met een welbedreven ſpoor
Nu hupp'len achterwaert, nu zylinghs, nu we'er voor:
Zy danſſen zoo het ſchijnt d'Hiſpaniſche pavane,
En nochtans nimmer men haer lieve dans ziet gane
Uyt 's gordels krinck, die met geſternde Dieren breed
En wijd vermaelt, alſins 't plaveyſel onderſcheet.
Als d'ed'le Bruydegom na Siloos bergh gaet wand'ren
Ontluycken duyſtderley ſchoon bloemen elck voor and'ren:
Als hy d'Olijfbergh groet, hy, waer zijn lichte tre
Oock loopt, duyſt vlocxkens laet van nevel rijm en ſnee:
Want 't glinſt'righ vloerſel met zijn aerzelen geſlagen
d'Ontruſte wevertre'en gelijck is in die dagen.
Nu kuſſen zich deef' twee, nu aerſ'lingh zy we'er gaen,
En zien malkand'ren nu bedroeft, nu lachende aen,
Nu voorwaerts, nu ter zy', met ongelijcke gangen.
De Koninghlijcke Maeghd men merck'lijck ziet ontfangen
Verand'ringe in 't kriſtal haers voorhoofds ſchoon verjonght,
Nae mate haer 't helder ooge haers Bruydegoms belonckt:
Dat zooder hindernis komt plotslijck tuſſchen beyde
De twee geliefkens, word zy droef, als ofze ſchreyde,
Het ſchijnt al ofze ſtorf, haer helder oogh gaet uyt,
Zoo werckt kuyſche heyl'ge brand in zoo verheven Bruyt,
Maer dit 's ten aenzien van haer maetzangh niets met allen,
Haer Engelen geluyd zy houwen met bevallen
Met zorghbetoover luyt, viool, en voetgelicht,
En houden dus geſpraeck met lief'lijck maetgedicht.
O klaergeooghde Maeghd! wat zydy ſchoon te achten,
Mijn lief, hoe lieve ick u, mijn Duyfken wit van ſchachten!
O God! hoe lieve ick u, ach 'k ben my zelfs niet meer,
Ick ſterve om u, mijn lief, om u verryze ick we'er,

Beweginge van Zon en Maen.

Haer naerd'ren en vervremden.

Anagogiſche en heylige toeeygeninge van 't naerderen van Zon en Maen, tot het houwelijck vã Salomon en Pharonida beeld van de echt, en het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

geeſtelyck geſpraecke tuſſchen Chriſtus en de Kercke, beſchreven in dit ſchoon boeck genaemt het lied der liedē.

Wat zydy ſchoon in 't oogh! hoe lieve ick u, mijn herte!
Al waeckende ick bezwijm, ick flaeuwe, ick ſtort met ſmerte
Door 't ſtralen uws gezichts, en ſlapende evenwel
Voel waecken in mijn ſchoot mijn zuur en zoet gequel.
Wat ſtort uw zoete p'ruyck voor reucken mijn Vrundinne!
Watte Amber, Wieroock ſtort uw zoeten adem inne
Twee fyne purp'redra'en! wat myrre zoo veelvoud
Ontvloeyt uw ving'ren die gereept zijn met ſchoon goud!
Mijn Vrund, hoe zoet is my de reuck van uw geruchten!
Wat ſtort uw zoete locht al heym'lijck zoete luchten
In mijn ontſteken borſt! en watten honigh niet
Ontvloeyt uw zoete keel, die beeck en gulde vliet!
Mijn bloem, een lely, roos mids in 't gebloemt gekropen,
Een rooze, een lely is, d'een toe en d'ander open:
Dees' bloeme met mijn hand ick d'eerſte afplucken wil,
Die riecken, kuſſen, in mijn boezem ſteken ſtil.
Als d'App'laer ghy, mijn Lief, zijt onder d'andre boomen,
En vrucht, en bloezem hebt ghy uyt een ſtam bekomen:
De vrucht ick ſmaecken wil, de bloezem riecken ach!
En in uw koele ſchaeuw gaen leg'ren nacht en dagh.
Den ſchoonen avondſtond terwijl met haer azuyren
Koetswagen ſleept een ſchaer van kleyne en mind're vuyren,
De willekomme ſlaep doet d'oef'ningh wijcken drae,
En de bene'enſte Bruyt volght 's Hemels Venus nae.

Salomon zijn houwelijck geeyndight hebbende lowyde het huys des Heeren.

Deze Hymen uytgeviert, geen and're worm den Koningh
En knaegt, noch droomt niet el als aen des Heeren wooningh,
Zijn ſchatkiſt open ſtaet, geen onkoſt hy en ſchouwt,
En 's kunſt'naers zinnen hy verlet, en bezigh houd.
Wel thien duyſt handen men flucx zweeten ziet en ylen,
In alle boſſchen men ſlechts hamers hoort en bylen,
En d'hayrge toppen nu van d'heyl'ge Libanus
Nae 't water rollen om op Sion ſtygen flus:

Levende vertooninge der gener die aen

Men ſnijt in balck en deel de boſſchen met de zage:
Het groote ſteengeberght vaſt krimpt van daegh te dage,

Met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Met beytels hamers de Steenhouwer eermen 't meent
Doorſnuffelt 't ſtyf gedarmt' van't Hemel-hoogh geſteent':
Hy venſtert een geberght dat ryſt nae boven yſ'lijck,
En temt flucx den porphier van d'eeuwen onverbryſ'lijck.
D'een de gebacken ſteen doorkloven heeft met vyer,
En d'ander die begraeft in een diepe afgrond hier,
Den marbel gepolyſt met kunſtige handen veerdigh, (digh:
Ia marbel 't voorhoofd van 't gebouw eens Koninghs weer-
Dees' houwt een pylers kop: een bult die met zyn hand:
Een tegenbult verzoet dees: die een voet-vierkant:
Dees' maeckt een hanebalck: die een beſchot ter zyden:
Dees' ſchaeft de delen glad: die gaetze kunſtigh ſnyden,
Bezielt doo ced'ren, en met 't ſchett'ren van een hout
Gebeeren ſtemmen weckt, en zuchten menighvoud.
En and'ren met 't begryp van d'heyl'ge muur gerezen
Doen met haer ſtout bedrijf den Hemel zelve vreezen:
Men werckt met luſt, noch klaeght de kunſtenaer altyd
Dat in midzomer hem den dagh te haeſt ontglyd.

zoo treflücke werck bezigh waren.

De druyvenlezers zoo al zingende uyt genuchten
Met 'tſnoeymes kromgebeckt affnoeyen Bacchus vruchten
In 't vaetjen zoet van reuck: en troſſen gaeuw en vlugh
Haers handgifts zware laſt met kromgebogen rugh,
En tot de lenden in de moſtkuyp neergeſtegen
Al hupp'lend' vloeyen doen een purp're druyven-regen.
Men ploegt d'onluſt te ſpijt, 'twerck zietmen ſpo'en met luſt,
Wie't 'tſmorgens heeft gezien, wanneer de Zonne ruſt
Erkent hoe 't groeyt: d'alwyze en ingoede Heer der Heeren
Aen dezen arbeyd ſchijnt zich zelf te willen keeren,
En 'ſnachts te wercken als een zoete ruſt op 't bed
Der metzers zeen'wen en gebeenten houd verlet.

Gelyckeniſſe uyt beeldende haer blyſchap.

Groot Koningh van waer quam dat Reuzen-hert gekropen
Van zoo veel bergen tot een lichaem op te hoopen?
Met watte wagens, met wat ſtercke rollen dan
Men dees' vierkanten lomp zoo wyd verſlepen kan?

De volmaecktheyd van zoodanigen werck.

Wat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Wat krommer vaſtigheyd van opgehangen bogen
Ten bonten wolcken draeght dat pack hooghopgetogen?
Zyn uytnementheyd van buyten. Indien op 't buytenwerck ick met myn oogen let,
De Metſ'laer heeft gevoeght den kant des ſteens zoo net
Dat zoo hy zyn gebouw niet kaeckelbont de' ſchynen,
Met Syriſche Allebaſt en herde Serpentynen,
Met honderd gadingen van Marber vaſt en klaer
Men waende of d'heele muur een enckel vierkant waer.
En van binnen. Zoo 't binnenwerck wy zien, het buytenſt' wy verfoeijen:
Een ryckdom men alſins uytmuntende hier ziet gloeijen,
De wanden, 't vloerſel, en de zolders opgebouwt
Met Ced'ren zyn beplackt, de Ced'ren we'er met goud,
En al de plaeſteringh met loof gevoe'rt van binnen
Met bloemwerck wild kouwoerd en lodder Cherubinnen.
Van d'heyl'ge çierſels ick gewagh doe noch vermaen
Die in weerdije verr' 't gebouw te boven gaen:
De kunſt de ſtoffe antwoord, de ſtof 't gebruyck te wonder.
O Kunſtenaer volmaeckt! ghy bootſte uw werck byzonder
Dit huys verbeeld de VVeereld onderſcheyden in dry deelen, godlyck, hemelſch en aerdſch, waer in zich vertoont de wyſheyd Godes. Nae 's weerelds Ide, en zoo als voormaels ongefeylt
In loten dryderley de weereld wierd gedeylt,
En dat d'Almachtige hand des Heeren ſchiep volkomen
Een Aerdſch, een Hemelſch, een heel Godlyck uytgenomen:
Met bloemen, vog'len, en met beeſten çierend' 't eerſt',
Met fack'len 't ander, en met deughden 't alderveerſt':
Als God aen 't ſchild'ren, met ſchoon blaeuw de barē krulde,
De velden groende alom, en 't krom gewelf vergulde:
Als hy 't geſteente ſchonck zyn verwen licht van ſtrael,
De bloemen ſpickelde, en gaf glanſſen aen 't Metael:
Beeldſnijende, doorwrocht de ſtroncken en de bla'ren
Der planten met zoo veel fraey beelden dra'en en aren,
En Gieter bootſte ons noch zoo veel gedaenten hier
Van poſten ſnel gewieckt, veel viſch, en menigh dier.
Het Godlyck is het heyligh der heyligen. In dryen deyldy noch dit Godshuys drymael heyligh:
't Een 't alderheylighſt is, daer niemand wandelt veyligh

Als

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Als God, de Cherub, en hy die Stadhouder trotz,
Is van Melchiſedech ware eeuwigh zone Gods.
Het binnenſte poortael is ſlechts voor den Leviten,
Die helder Zon op Zon toeworpen d'Iſra'liten,
De ſtralen van haer leere, en met 's wets honighſap
Haer voedende ingelyft zyn 's Hemels borgerſchap.
Het voorpoortael ghy ſchickt voor die ick minder reken,
Voor 't leeghgezeten volck, en d'algemeyne leken,
En werckman ondermenght, ghy alſins wonder zoet
Appelles, Phedrus kunſt, en Miron bloeijen doet.
Dit ſtael u zoo behaeght, dat ghy daer nae gaet maecken
Uws Goddelycken geeſts langhdurige nachtwaecken:
Uw boeck gemarbert ryck met ſpreucken in Gods tael
Men ryckelycken magh toeeyg'nen 't voorpoortael,
Dewyl het ons verzorght d'huyſwetten noch op heden,
Byzond're leeringen, en burgerlycke zeden:
En dat de ſtralen die hy uytſchiet overhoop
Vaſt oogen meerendeels op 't menſchelyck beloop.
In 't binnenſte poortael de Predicker wil ſchynen
(Die met zyn voeten kne'ende al wat de menſch met pynen
Vergaert van aengenaem goed koſt'lyck ſchoon en dier)
In 's Hemels herberge ons te voeren wyd van hier,
En roepende: ydelheyd, gans ydel 's weerelds zegen,
Al 's menſchen heyl is in de vreeze Gods gelegen.
't Geheymſte is dit gezangh daer met verborgen ſpel
Aen 's weerelds Koningh ghy gaet houwen Iſraël:
Daer ghy we'erſchallen doet 't zoet bruyloftslied alreede
Van Chriſtus, en zyn Kerck: daer d'heyl'ge ziele in vrede
Geſpraecke houd met haer God, de locht hoort met 't gebed,
In 't vuyr zyns ſtralende ooghs haer loutert reyn en net,
Zyn min geniet, en in zyn heyligh bed gerieflijck
Den mond der liefden zelfs magh kuſſen zoet en lieflijck.
O God! zeght Salomon, nae dat hy heeft voltoyt
Des Heeren Huys, groot God! die my bevolen oyt

Het Hemelſche is het binnenſte poortael der Prieſteren en Leuyten.

Het aerdſche is het voorpoortael des volcx.

Salomon ſchildert het aerdſche af in zyne ſpreucken.

Inde Predicker het Hemelſche.

In 't Lied der Lieden het heylige der heyligen.

Inwydinge des Tempels en Salomons

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

gebed tot God, genomē uyt het 1. boeck der Koningen cap. 8

Den bouw liet uws Paleys, helaes maeckt my, o Heere!
Daer levend' ſteen af, weckt in Davids zaed zijn eere.
Oneynd'lijck Koningh, die behelſt d'oneynd'lijckheyd,
Monarch die in uw throon zit nae uw Majeſteyt,
In d'afgrond nae gerecht, alom nae uw vermogen:
O Vader herberght hier om ons uw hulp te toogen:
Maght zijn in twijffel zaeck zoo ſpoeyt u tot den eed,
Ontwerret dezen knoop, ſtraft ſtrengelijck en wreed
De ſtoute meyneed oock, en maeckt niet datmen zondigh
U voortaen houde en acht onwetende en onkondigh.
Verlieſt de boom zijn blos, zoo hagels d'ackren ſlaen,
Zoo d'ayren yl en leegh, zoo ons verwaeyde graen
Ons honger zeggen toe, zoo met veel yſ're banden
Ghy ſluyt van 's Hemels ſprong de poorten met uwe handen,
En wy ootmoedigh 't oogh ſlaen op dit Huys alleen,
Zoo hoort, Almachtigh God, verhoort doch ons gebe'en.
Zoo wy gevangen in uytheemſche landen kermen,
Zoo ons in krijgh bezwijckt 't geluck, het hert, en d'ermen,
En wy ootmoedigh 't oogh ſlaen op dit Huys alleen,
Zoo hoort, almachtigh God, verhoort doch ons gebe'en.
Zoo uwer wond'ren faem den vremdelingh hier wencken
Om hooren uw geheym, u t'off'ren zijn geſchencken,
En in dit Huys zijn knien te krommen nae bene'en,
Zoo hoort, Almachtigh God, verhoort doch zijn gebe'en,
Verhoort van d'Hemel hem, en treckt door weldoens koordē
In uw gewyde Kerck ooſt, weſten, zuyden, noorden.

Salomons alom vermaerde wijſheyd betreckt de Koninginne van Saba om hem te komen zien en hooren.

't Uytmuntende verſtand van Iſacx Koningh is
Zoo held'ren tortze dat vergeefs men die gewis
Met onkunde overſtulpt: zijn licht zich alſins toogen
Gaet, en zijn blixemſtrael ſtraelt licht glinſterigh in d'oogen.
Des geens die wijs den toom van 't burgerlijck beleed
Der teere Arabers met haer hand te mennen weet:
Die binnen Saba heerſcht, daer ſteedſche lentens teelen
Den Wieroock zoet van reuck, den Myrre, en roo Kaneelen,

Daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Daer ydermans kantoor eens Koninghs ſchat inhoud,
De vaten zilver zijn, de bedſpon louter goud,
Met uytgelezen ſteen de muur bekleed oon breucken,
Met ſtricken ingewrocht, af beeldingen, en ſpreucken:
En nochtans zoo veel heyls, en grootſhe'en laetze ſtaen
Om komen Salomon zijn ze'en te mercken aen,
Zijn leeringh leenen 't oor, zijn Stad bezien met vreughden,
De ſchole des geloofs, en vaſte burght der Deughden.
Ghy die 't oog toeſluyt voor dees' groote klaerheyd meeſt
Die in onze eeuwe blinckt, wiens aengeklopte geeſt
Voor dolingen vermuſt de Waerheyd uyt gaet ſluyten,
Die langhzaem nacht en dagh klopt aen uw poorten buyten,
En die om op te doen u niet eens keert noch wend,
Om met God ſpreken, en zijn dobbel teſtament:
Hoe vreeſdy niet dat dees' Prinçes ten ionghſten dage
Van groote ondanckbaerheyd en traegheyd u verklage?
Die Vrouwe, die Monarche, en Heydene met luſt
De welluſten verſmaed, haer goud, en zoete ruſt:
Dweerſt met veel moeyte en koſt en met langdurigh zwieren
Een wegh belegert van ſtruyckroovers, en van dieren,
En and'ren Hemel gaet bezoecken met de wenſch
Om eenmael mond aen mond te ſpreken met een menſch.
Zy quiſt geen tijd, maer gaet beſchouwen al verwondert
De trotze ſchoonheyd van Gods Tempel uytgezondert,
De bollewercken van veel Steden hoogh nae eyſch,
Een uytgelezen troon, een prachtigh trots Paleys:
Wiens muren koſt'lijck zijn, en d'huyſraet noch veel rijcker:
't Getal der knechten zijn rijck Hof çiert ſtatelijcker,
Meer haer geſchicktheyd noch: men hoorter geen gerucht.
Elck vanden haren op zijn ampt let heel beducht:
En zoo als te gelijck den duym geroert het leven
Den zenuwſnaerkens kan van een Quiterne geven,
En om verrijcken noch zijn tooverigh gezangh
Verweckt een middelbare, een hooge, een leege klangh:

Deze Koninginne verdoemt de valſche Chriſtenen.

De vrucht die zy geniet van deze hare reyze nae Ieruſalem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Met een woord, Salomon, met een gebeer, met wencken
Beroert de ſtoeten van zyn knechten, die gedencken
Heel gaeuw aen haren plicht: elck neemt zyn les in acht,
En yder gaet gekleed met een byzond're dracht.

Zy grondeert de wijſheyd van Salomon met zware geſchillen die hyontknoopt.

Eer zy vertrock van haer welrieckende Eylands kuſte
Met zware raedſelen haer dees' Prinçes toeruſte,
Beluſt den Koningh met verwerde vragen knap
t'Ontmoeten, om te zien zyn groote wetenſchap.
Ziet welcken Oedipus! de Voorſpraeck, die ervaren
Voor 't vyerſchaer heeft by nae verſleten al zijn jaren,
En eyndigt niet zoo haeſt, een twyfel langh bepleyt, (ſcheyd,
Die 't ouwd gebruyck haeſt wijſt, of 's lands gewoonheyd
Of geeſtigh hy ontknoopt dees' Gordiaenſche ſtricken,
Ziet door dees' nachten heen, en ſpeelt alle oogenblicken
Met twyfelingen, die eer zweeten d'een met pijn
Een dapper School-Sophiſt, Druydes, of Bramijn:
En wetende dat hoe een goed zich uytbreyd ſtyver
Hoe 't altyd grooter word, 't geloove hy vol van yver
Haer in te ſcherpen tracht, en gaet nae wenſch gemeyn
Haer maecken 't koſt'lyck goed van zyn gezegent breyn.

Daer benee- en onderwijſt hy de Koninginne in de kennijſſe des waren Gods.

Hoe zeer beklage ick u, afgodiſch volck, die zotlyck
Goud, Zilver, hout, ſpreeckt hy, en kalck aenbid beſpotlyck,
En door de ſchynre'en laes! der Magi onderrecht
Zoo vele packen hebt den menſchen opgeleght:
Daer is, Mevrouwe, een God, een hooghſte, een ongeboren,
Een Vorſt van d'Eeuwigheyd, zelf d'Eeuwigheyd verkoren,
Oneynd'lijck, afgeſche'en van als, in allen doch,
Beginſſ'len aenvangh, en 't eynd van alle eynden noch,
Der lichten ſchoonſte licht, der wezens hooghſte wezen,
Der machten zuyv're daed, der daden macht geprezen,
Oorzaeck van allen oock, alziender, goedheyds zee,
Des levens leven, en het meyr des ſchoonheyds me',
Onoverwinnelijck, en ſterrenvooght bequame,
Die zelf eenvormigh vormt zoo veel geſtalten t'zame:

Een.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Een zelve is 't een en God, wie d'Eenheyt lochent ziet
Maeckt Godlooze Atheiſt de Godheyd gants tot niet,
In Gode d'eenheyd ſtaet, de Satan tweeheyd ſtichtet,
De groote weereld heeft een Zon maer die haer lichtet,
De kleyne maer een ziel, en beyds zy hebben een
Groot God in wezen een, in dryen onderſcheen.
De le'en die wel gedeylt ſtaen dit geſticht gelaten,
Dit lyf vervult met vre met we'erliefde en met maten,
Dees' welgeſchickte Kerck met ryckdom ryck begift,
Deze uytgegoten kunſt, en magh niet zyn geſchift
Als met een zin, en hy maer van een Meeſter worden
Gedeylt, gelijck zijn werck een Meeſter houd in orden:
Want anders zoumen in ſlaghordeningen zaen
Wel honderd duyzend zien malkand'ren randen aen,
Een burgerlijcke krijgh zou 't aerdrijck onderhouwen,
En dees' beroerden Al zijn ondergangh flucx brouwen:
Dewijl van eeuwigheyd God is oneyndlijck dan,
En in zich meer als een eyndlooſheyd vaten kan,
Vermids de macht van d'een geen mate ſtelt den and'ren,
Of eer zijn naem vernielt en wezen met malkand'ren:
Wat houd ghy heyd'nen dan als in 't gevangenhuys
D'oneyndlijcke bemuurt in een benauwde kluys?
Of waerom ſluyt ghy hem in eenen ſtronck verachtlijck?
Of waerom ſchilderdy d'onzien'lijcke onbedachtlijck?
En waerom offerdy den drymael Hoogen meeſt
Al t'zamen vleeſchlijcke eer, daer hy is zuyver geeſt?
Maer, zeghtze, waerom dus geſtut door onze wercken
Band ghy d'onſterflijckheyd in 't binnenſte eender Kercken?
Beſluyt hem in een Arck, en beeſt'lijcker hem voed
Met beeſtenvleeſch, en niet met myrre en wieroock zoet?
Dit Huys zoo heyligh als in ſchoonheyd uytgenomen
God, zeght hy, niet beſluyt, maer wel de ſchaer der vromen
Die hem aenbid, en eert, en wanen niet ocharm!
Dat dien die d'Aerde neemt, en Hemel in zijn erm

Dat er maer is, en meer niet zijn kan als een eenige God.

Dat deze eenige God is oneyndelijck, eeuwigh en onzienelijck.

Verblindheyd der heydenen.

Antwoorde der Koninginnen, van Salomon wederleyd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Een kofferken vervaet, maer 't bond van durige eeuwen,
Het ſtatige verbond, dat d'afkomſt der Hebreeuwen
Met God den Heer verbind, de vrome aen 's vromen zaed,
En aerde, en Hemel met dees' plaets verknoopen gaet:

Korte verklaringe vãde ware Godsdienſt voor en nae de komſte Meſſiæ.

Kort om onze offerhande, ons waſſchingen, ons ſmoken
Is geen verzierde dienſt zoo dickmael word geſproken:
God is d'inſteller, die ons innerlijck gemoed
In d'hoop zijns Zoons met al deze Elementen voed,
En zichtlijck ons hier mede aen d'offer doet gedencken
Die eens in Chriſtus bloed zal onze zonden drencken.
Komt komt o Heere dan, o eynder vande wet,
Groot Koningh, groot Propheet, Hooghprieſter onbeſmet,
Komt drymael Groote, komt, ons toevlucht die wy wenſchē,
Voorſpreker, en rantzoen, en Rechter aller menſchen,
Zoet ſlachtlam, ſtercke Leeuw, genezende Serpent,
Noodſcheydsman tuſſchen ons en d'Hemel in het end.
Komt komt o waerheyd, wit, en byſtand, en verlangen
Van onſen offer. o Meſſias! wilt aenvangen
In Sion te gebie'n, en inden geeſt ge-eert
Dees' booze weereld in een gulde tijd verkeert:
Dees' Koninginne aenveerd, en wilt als d'eerſt'lingh dulden
Van 's weerelds Koningen, leght op u onze ſchulden
Zoo wel dat wy ontkleed van Adams quaden aerd
Met d'heylige Eng'len in den Hemel zijn verklaert.

Verwonderinge der Koninginnen over Salomons wijſheyd.

Zeer nae flaeuwt de Vorſtin bezweken van verwond'ren,
En ſpreeckt, Heer Koning, ſteeds in 't vliegen, en ſtijf dond'ren
De Faem al grooter word, en ſnaterbeck in ſchijn
De Deughden grooter maeckt als zy wel daedlijck zijn:
En d'ed'le geeſten zijn gelijck de tafereelen
Die wel gedaen in 't oogh met meer verwond'ren ſpelen
Van verre als van naeby: maer zoo veel als voorwaer
Uwe eere elcx kroon verdooft blinckt uw deugd boven haer:
Uw lof oon weergae noch uws leernens prijs behindert,
En 't nydige Gerucht uws wijſheyds roem vermindert.

Op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Op de aenkomſte
van
De Koninginne van 't Zuyden te
HIERVSALEM.

KLINCKERT.

AY ziet wat ſchoonder Zon verlaet de Zuyder palen,
Opheffende haer perruyck die op de Vorſten ſmaelt
Met ſteenen, daer Natuur op 't Goddelijcxſt' me' praelt.
VVat yver perſt haer doch zo wyd te loopen dwa'len?

Hoe nae is 't om een peerl noch aen haer kroon te halen?
Ach neen! de liefd die heeft haer ed'le borſt gewond
Om ſmaken hoe den douw uyt 's wyzen Koninghs mond
Veel lieffelijcker vloeyt als honigh inde dalen.

Een Vrouwe, een Koninginne, en Heydene die komt
Beſchamen onzen roem, hoe ſchoon die is verblomt:
't Licht van dees goude lamp wiſcht met zijn groote klaerheyd

Al onzen luyſter uyt, vermids wy zwaer gejockt,
Ons Chriſtus wysheyd noyt zo wyd heeft uytgelockt:
Dies derven wy het heyl van d'aengeboden waerheyd.

Door een is 't nu voldaen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

T' AMSTELDAM,

Gedruckt by Paulus Hay Vaeſteyn.
ANNO 1620.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 K 64